

Světlik

svět libereckých knihoven

*bách po odpadnutí vod první suchá země i na temeni Ještěda.
na, usedají do stínu platanů a jejich urputné vzezření se stává mírným.
jí nazdarbůh. Být básníkem, to není jenom tak.
Oh, moje Mañon! Slunko bylo u samého západu a svatojánnští broučci vstávali.
to be done. Byl pozdní večer – první máj, večerní máj – byl lásky čas.
ler Fall ist.*

Letos už potřeťí o koronaviru (a jiných věcech)

Přemyslím, jestli mám psát o době, kterou jsme prožívali na podzim roku 2020. Mělo to být období oslav dvaceti let naší knihovny, měli jsme se setkat a společně vzpomenout na rok 2000 a na datum, které pro nás znamenalo předání budovy do užívání a začátek nové éry liberecké knihovny. Bohužel, nic z toho jsme uskutečnit nemohli, o to více se ale těšíme na jaro roku 2021, oslavy rozprostřeme do několika měsíců – pro jistotu. V tomto čísle Světliku si můžete přečíst deníkové zápisky, z kterých si jistě uděláte představu, jak bylo obtížné dokončit stavbu knihovny a připravit se na její předání. Je to zajímavé čtení...

Pro poslední čtvrtletí roku 2020 je charakteristické jedno úsloví – „jako na houpačce“. Rozvolňování pravidel, pak zase utužování vedoucí až k úplnému uzavření knihovny, přes znovuotevření koncem října – až k režimu výdejního okna v prosinci. Asi jsme si už vyzkoušeli všechny možnosti – víme, že se musíme přizpůsobit aktuální situaci – je to nutné, ale radost z toho nemáme.

Připravujeme nový web knihovny – jde nám to pomaleji, než bychom si představovali – i kvůli občasným nemocem či nepřítomnosti pracovníků. Zkrátka, na nový web se můžete těšit až v novém roce. A věřím, že s ním budete spokojeni. Pracujeme na vylepšení našich online přednášek a přenosů. To, co jsme nikdy předtím nedělali, se najednou stává tím hlavním, co můžeme nabídnout. Zvláštní.

Nestěžujeme si. Knihovny zatím mohly fungovat, i když třeba částečně. Divadla i kina a ostatní kulturní zařízení jsou na tom hůř. Jsou zavřena úplně. Jen nás mrzí, že náš tradiční ples v knihovně nebudeme moci v lednu uskutečnit, právě teď bychom vás na něj zvali...

Nezbývá, než apelovat na vás, naše milé čtenáře. Nezapomeňte v téhle divné době na knihovny. Stále jsou a budou pro vás důležité. Chceme být vašimi průvodci na cestě celoživotního vzdělávání, chceme vám poskytovat naše služby – jak na místě samém – tedy v knihovně –, tak třeba dovézt je až k vám domů. Anebo naopak, můžete se s námi spojit i z domova, elektronicky. Přijďte k nám, až to bude možné, podpořte nás – chceme být zase vašimi společníky ve světě fantazie, poezie nebo krásné literatury, rádi vás budeme bavit i vzdělávat! Jsme tu proto, abychom vám zprostředkovali zážitky z cest nebo exkurs do minulosti prostřednictvím nabízených přednášek.

Budeme se těšit na vás i na nové workshopy, které vám chceme v příštím roce nabídnout. Jakmile to situace umožní, přijďte!

Jste u nás vítáni!

Blanka Konvalinková, ředitelka

Obsah

KVK

Krajská vědecká knihovna v Liberci

SVĚT libereckých knihoven 2

Z knihovny 2

Online akce a služby knihovny 2

Znakokniha 3

Knihovna v letech 1945–2000 4

*Ze staré do nové aneb poznámky
z kroniky 1997–2000 8*

Akce knihovny 13

Knihovny mimo čas a prostor 13

Ludwig van Beethoven 14

Z regionu 16

Cena pro Nejlepší knihovny

Libereckého kraje roku 2020 16

Místní knihovna Žandov 17

Městská knihovna Železný Brod 17

Místní knihovna v Hlavičce 18

Městská knihovna

Vysoké nad Jizerou 19

Příběhy knihoven 19

Hrádek nad Nisou 19

Semily 21

Železný Brod 22

SVĚT souvislostí 24

Liberecko v české

krásné literatuře XVI. 24

LAK

Liberecký autorský kruh

SVĚT dialogu 27

Rozhovor s Jiřím Žáčkem 27

SVĚTonázory 30

Ohlédnutí za Anifilmem 30

Kittel jako brdina thrilleru

s nezaslouženými přezdívkami 31

Básnické sbírky Josefa Kučery 33

ze souSVĚTí 34

Vanilka nad stříbro 34

oSVĚTa 34

Dvacet let Nakladatelství Bor 34

Za Mirkem Kovářkem 37

Nénie 38

Nad knihou Mileny Hercíkové 38

Ohlédnutí za rokem Boženy Němcové 40

Jablonečtí SVĚTáci 43

Jablonecké zboží Marie Hübnerové 43

Jablonecký noční život 45

SVĚTlonoši 46

Milada Burešová + Jakub Šulc 46

tvary SVĚTla 48

Harmonické estetické Denisy Smetanové... 48

Redakční rada:

Marek Sekyra, Blanka Konvalinková, Eva Štastná, Libor Schiffner (KVK)

Štěpán Kučera, Julius Benko, Martin Trdla, Miroslav Stuchlý (LAK)

Vydává Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK) spolu s Libereckým autorským kruhem (LAK) jako účelový tisk.

Tiskárna IRBIS, www.vytiskneme.cz

Evid. č. MK ČR 14407 ISSN 1214 - 2751

Z knihovny

ONLINE akce a služby knihovny

Krajská vědecká knihovna v Liberci má za sebou další období, kdy musela být uzavřená z důvodu pandemie koronaviru. Aktivity knihovny se tak jako v průběhu jarního uzavření přesunuly do online prostředí. Opět stoupl zájem o e-knihy. Naši čtenáři mají k dispozici poměrně velké množství titulů včetně novinek, přičemž řada z nich je jako e-kniha k dispozici mnohem dříve, než do našich regálů doputuje jejich tištěná varianta. Studentům jsme nabízeli odborné texty a články v databázích od firmy EBSCO. Milovníci kultury mohli vyzkoušet hudební databáze Naxos nebo archiv módního časopisu Vogue. V neposlední řadě musíme zmínit naše mediální databáze – databáze českých médií Anopress nebo nabídku světového deního tisku a časopisů PressReader.

Na podzimní období jsme měli naplánovanou řadu zajímavých kulturních a vzdělávacích pořadů. Některé jsme přeložili na vhodnější termín, jiné jsme bohužel museli zrušit. Rozhodli jsme se ale, že se jen tak nevzdáme a pokusíme se alespoň některé nabídnout ve virtuální variantě – formou webinarů na platformě Zoom, v podobě videozáznamů či živého přenosu na YouTube kanále naší knihovny nebo na Facebooku.

Na platformě ZOOM pravidelně 1x týdně probíhala Německá veřejná konverzace, kde se scházeli zájemci o procvičení němčiny. Zároveň na konci října proběhlo čtení v němčině s názvem *Österreich*

liest. *Treffpunkt Bibliothek* uspořádané v rámci aktivit Rakouské knihovny působící při liberecké knihovně.

S velkým zájmem se setkal cyklus videí natočený v rámci cyklu Literární toulky Evropou. Paní Vladimíra Hamalová s námi procestovala literární historii šesti evropských zemí (Velká Británie, Maďarsko, Slovensko, Polsko ad.). Všechny záznamy jsou dostupné na YouTube kanále knihovny.

Proběhlo také několik živě přenášelných přednášek, některé z nich jsou k dispozici i nadále na YouTube. Paní Jana Vančatová ze spolku Societas Amicuum Liberec posluchačům představila sakrální památky Libereckého kraje a památky Lužických Srbů. Zájemci o umění mohli vyslechnout přednášku Terezy Dubinové Biblické příběhy a postavy ve výtvarném umění.

A to není vše. Kolegové z naší knihovny Václav Kříček a Jan Hnělička natočili zatím dvě (plánované jsou další) obsáhlé přednášky věnované vojenské historii. Ve

budeme moci v našich sálech opět přivítat naše milé diváky a čtenáře.

Jak se říká – všechno zlé je pro něco dobré. Naučili jsme se něco nového, získali nové zkušenosti a svým způsobem vstoupili do nové éry fungování knihovny.

PhDr. Dana Petrydesová

Znakokniha

Krajská vědecká knihovna se v roce 2020 již počtvrté pustila do příprav Znakokniha – webové aplikace umožňující neslyšícím četbu knih pro děti a mládež, které jsou převedeny do podoby videí ve znakovém jazyce. Tentokrát se nejednalo o nově vybraný titul, ale o pokračování překladu Starých pověstí českých a moravských. Kvůli jejich rozsahu byly v loňském roce natočeny pouze první tři pověsti, v letošním roce navázal osvědčený tým dalšími čtyřmi: O Libuši a Přemyslovi, O založení Prahy, O dívčí válce a O Horymírovi.

Během dvou natáčecích podzimních dní vzniklo celkem 39 videí od čtyř neslyšících tlumočnic. Na přelomu roku

spolupráci se spolkem LAK (Liberecký autorský kruh) jsme sérií literárních a hudebních videí společně oslavili listopadový Den poezie. Rádi připomínáme také Knihomolský tipovník – zbrusu nový pořad, ve kterém Vám pravidelně představujeme zajímavé typy ke čtení.

V době přípravy tohoto čísla Světliku (tj. na konci listopadu 2020) se aktivně připravujeme na otevření knihovny, ale zároveň chystáme další online programy – i když se těšíme na dobu, kdy

budou k vidění na www.znakokniha.cz/ znakokniha_starepovesti/.

Jan Myšák

Knihovna v letech 1945–2000

Budovy, stavební plány a projekty

Knihovna na náměstí dr. E. Beneše (1958–2000)

1945–1969 Moskevská ulice č. 18 (Lidová knihovna)

1945–1954 ulice U Věže č. 9 (Státní studijní knihovna), po požáru v únoru 1954 byly fondy dočasně přemístěny do budovy Severočeského muzea

1958 došlo ke sloučení Lidové a Studijní knihovny

1958–2000 nám. Bojovníků za mír (dnes nám. dr. E. Beneše) č. 22–23 (Studijní knihovna se sem přestěhovala již v roce 1956, Lidová knihovna až v roce 1969)

1990–1995 tř. 1. máje č. 14 (pouze Oddělení pro děti a mládež)

od r. 2000 Rumjancevova ulice č. 1362/1

V roce 1969 byl vypracován projekt na rekonstrukci a přístavbu knihovny v jejím tehdejší sídle na nám. Bojovníků za mír. Počítal mj. s koncertním sálem, čtenářskou kavárnou a bufetem.

Řešení to mělo být pouze dočasné, na třicet let, poté se mělo přikročit k dalším úpravám či změně prostor. Autoři návrhu byli architekt Josef Patrný a tehdejší ředitel knihovny Libor Mrá-

*Studovna a čítárna
(80. léta)*

*Půjčovna krásné a populárně naučné
literatury (90. léta)*

zek. K realizaci tohoto projektu však nikdy nedošlo.

Do knihovny se všechny její fondy nevešly, proto měla k dispozici několik skladů (v areálu bývalého kláštera voršilek v Klášterní ulici, v bývalé sokolovně v Harcově, v církevních objektech ve Vítkově a v Bílém Kostele nad Nisou a v budově v Mníšku). Po stavbě nové budovy v Rumjancevově ulici byly knihovní fondy přestěhovány tam. Knihovně zůstal jen sklad v Mníšku, v roce 2010 byl předán Severočeskému muzeu.

Kromě hlavní budovy a skladů měla knihovna i několik poboček (na začátku 90. let jich bylo třináct). Z některých se časem staly samostatné knihovny (Jeřmanice, Dlouhý Most, Vratislavice nad Nisou), jiné zanikly (Vápenka, Horská, Krásná Studánka, Pilínkov, Jeřáb). V současné době stále funguje šest poboček (Kunratická, Ruprechtice, Machnín, Králův Háj, Vesec, Rochlice).

Na začátku 90. let byla knihovna v havarijním stavu. Budova postavená v 19. století nebyla projektována na tak velké dlouhodobé zatížení, jaké představoval provoz knihovny. Kromě toho se ve stěnách v horních patrech objevi-

ly trhliny a ve stropních trámech se vyskytovaly hniloba, hmyz a dřevokazná houba. Navíc bylo jasné, že stávající prostory nestačí a nebudou stačit požadavkům moderního knihovnictví. Začalo se proto uvažovat o stavbě zcela nové budovy. Pracovníci knihovny v čele s ředitelkou Věrou Vohlídalovou podnikali od roku 1991 cesty do zahraničí, aby načerpali inspiraci.

Nová budova knihovny

V roce 1993 vypracovalo Studio EA vyhledávací studii na novostavbu knihovny, kterou umístilo v parku nad libereckým zámekem. V době zpracování této studie však o tom, kde bude knihovna stát, ještě nebylo rozhodnuto, nebyly zajištěny finance na stavbu a bylo zapotřebí vypsát architektonickou soutěž.

Pro novou budovu knihovny byl nakonec vybrán prostor mezi ulicemi Rumjancevova, Sokolská a Pastýřská. Bylo třeba vyřešit zejména otázky financování stavby a majetkoprávní vztahy. Vybraný pozemek patřil liberecké Židovské náboženské obci, Městu Liberec a Střednímu

*Před zahájením stavby 1996
(Rumjancevova ulice)*

*Před zahájením stavby 1996
(Pastýrská ulice)*

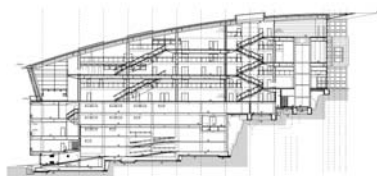
odbornému učilišti na Bojišti. Bylo rozhodnuto, že součástí architektonického projektu se stane kromě knihovny také budova židovské modlitebny. Nad projektem coby Stavbou smíření převzali na podzim roku 1995 záštitu český prezident Václav Havel a německý prezident Roman Herzog. Stavbu financoval z větší části český stát prostřednictvím ministerstva kultury (tehdejší zřizovatel knihovny), dalšími významnými přispěvateli byli Evropská unie (program Phare CBC), německá vláda, Česko-německý fond budoucnosti, švýcarský kanton St. Gallen a Česko-německé fórum žen.

Na přelomu let 1995–1996 proběhla architektonická soutěž na stavbu nové budovy. Jednalo se o vyzvanou soutěž a zúčastnily se jí čtyři liberecké architektonické kanceláře.

Soutěž byla vypsána 1. listopadu 1995. Hned druhý den potvrdila účast kancelář Artikl studio, o pět dní později přišla potvrzení od ostatních účastníků – Sial, Patrný & Jakl a Union Arch. 6. prosince odevzdali všichni účastníci své návrhy do rukou ředitelky knihovny. 8. prosince 1995 a 5. ledna 1996 se konalo jednání

poroty. Z něj vyplynulo následující pořadí:

1. místo: Sial (architekt Radim Kousal)
2. místo: Union Arch a Patrný & Jakl
3. místo: Artikl studio

Návrh knihovny od ateliéru SIAL

V dubnu 1997, dávno po skončení soutěže a v době, kdy probíhal výběr dodavatele stavby, kterým se stal Stavební podnik Ralsko, přišlo Město Liberec s návrhem na umístění knihovny do budovy bývalých lázní na Masarykově ulici. Tento pokus vzal naštěstí brzy zasně.

16. prosince 1997 poklepal předseda Senátu PČR Petr Pithart na základní kámen Stavby smíření.

V roce 2000 byla knihovna dostavěna a 9. listopadu se za účasti mnoha hostů

*Slavnostní poklepání na základní kámen
16. 12. 1997*

*Slavnostní předání nové budovy
9. 11. 2000*

konalo slavnostní předání budovy. Pásku přestřihli ministr kultury ČR Pavel Dostál a zástupce Evropské komise Ralf Dreyer. Téhož dne byla liberecké Židovské obci předána do užívání také modlitebna.

Prvního prosince 2000 se čtenářům naposledy otevřely dveře knihovny na nám. dr. E. Beneše, následovalo tříměsíční stěhování a nová budova přivítala své uživatele 8. března 2001.

Táňa Holčáková

Ze staré do nové aneb poznámky z kroniky 1997–2000

1997

27. 5.

- > likvidace a stěhování pobočky Vápenka, knihy a zařízení odvezeno do skladu v Mníšku, obyvatelé Hanychova trusili nelichotivé poznámky na adresu starosty poprvé v historii knihovny bude zavřeno celé dva prázdninové měsíce

24. 6.

- > stěhování pobočky Vesec

4. 7.

- > DNES JE SLAVNÝ DEN, TO JEST dorazilo veledůležité lejtstro z Úřadu pro hospodářskou soutěž a my tudíž můžeme kopnout, tedy začít stavět novou knihovnu

21. 7.

- > předávání staveniště

4. 8.

- > počátek stavby nové knihovny v Liberci!!!!

27. 8.

- > vypukla akce – stěhování fondu zrušené oborové knihovny SVÚT trvala do pátku 29., všechno se odváželo do Mníšku

září

- > akce SVÚT zdaleka nekončí

1. 10.

- > otevření pobočky Vesec ve spolupráci s TU v Liberci v prostorách vesecských kolejí

16. 12.

- > poklep na základní kámen

13.55 hod. odchod na staveniště, kde se shromáždilo nejen obecnstvo, ale samozřejmě i knihovnictvo, za svitu slunce nakráčely osobnosti na svá místa – Věra Vohlídalová, Anton Rossbach, Pavel Tigrid, Karol Sidon a Petr Pithart

1998

únor

- > stěhování pobočky na Králově Háji do sklepních a nevyhovujících prostor střední rodinné školy

březen

- > stále pokračuje budování pobočky na Králově Háji v sklepních prostorách
- > definitivně byla zrušena pobočka na Vápence, z rozbořených prostor ji není kam přestěhovat

květen

- > stavebníci se činí, počasí přeje, neboť stavba už se zarovnává s úrovní Rumjancevovy ulice, budou však peníze?
- > v týdnu od 11. 5. do 15. 5. se uskutečnily exkurze na stavbu pod vedením ing. Šmakala
- > na celoknihovní schůzi paní ředitelka oznámila zavření čtyř poboček (Krás-

ná Studánka, Machnín, Jeřáb a Horská)

- > koncem května došlo ke statickému průzkumu nosnosti rekonstruovaných podlah – je to špatné

červen

- > 2. 6. – návštěva Antje Vollmer z Bundestagu
- > 3. 6. – návštěva náměstka Vondrouše z MK ČR

červenec

- > od 4. 7. je knihovna uzavřena pro veřejnost a probíhá vnitřní retrokonverze, otvírat se bude až 23. srpna

srpen

- > 5. 8. neopatrný čekatel na autobus č. 12 odhodil nedopalek cigarety tak, že zapadl pod mříž chodníku a pěkně doutnal v haldě jiných nedopalků, nejvtipnější na tom je, že tento „ohýnek“ oddělovala tenká zeď od nádrže s lehkým topným olejem, nic se nestalo, 2 kyblíky vody to spravily

prosinec

- > chystá se rekonstrukce počítačové sítě

1999

leden–květen

- > mrtvá sezóna, až na stavbu, která se zdála být v ohrožení ze strany ministerstva kultury
- > zemřel pan Gutman, duše nové modelyby
- > ministerstvo financí se rozhodlo krátit rozpočty ROPO organizací, takže od dubna se nekoupila jediná kniha – lidé jsou štedří a dávají knihovně dary, též se prodávají vyřazené knihy a je o ně zájem, takže z těchto prostředků se dokupují žádanější tituly

červen

- > **8. 6.** – navštívila knihovnu paní Amy Southwick z Kongresové knihovny ve Washingtonu
- > jednání s ministerstvem o stavbě – krácení rozpočtu

červenec–srpenec

- > po svátečním týdnu (věrozvěstové a Hus) stěhování časopisů a novin z Bílého Kostela do Mníšku v kontejnerech zapůjčených NK

listopad

- > **21. 10.** – v ČR vyšel inzerát na mezinárodní soutěž na vnitřní vybavení nové budovy SVK
- > **27. 10.** – tentýž inzerát vydán v Bruselu

prosinec

- > **10.–12. 12.** – výběrové řízení na dodavatele vnitřního vybavení nové budovy SVK ve studovně staré budovy SVK
- > **22. 12.** – dorazil dopis z Bruselu, že peníze, které byly původně na vnitřní

vybavení na rok 1997, jsou přilepeny na rok 2000

- > **23. 12.** – poslední den pro veřejnost v roce počínajícím jedničkou, ne že by tu poslední týden nikdo nebyl, ale těch pár andělů strážných zde drkotá zuby, protože se netopí, aby se ušetřily nějaké provozní prostředky, proto také není otevřeno pro lidičky
- > **31. 12.** – na nejvyšších úřadech EU v ČR padl verdikt, kdo že to vyhrál soutěž na vnitřní vybavení, nuže hlavní dodavatel RALSKO jeho subdodavatelé:
 - NET systém, *počítačové sítě*
 - EKZ Reutlingen, *nábyteček*
 - Amos Brno, *vnitřní inf. systém*
 - Mauser, Německo, *kompaktní regály*

2000

leden – dnes je **27. den** nového roku, století a tisíciletí

- > Liberec má nového primátora p. Kittnera – zdá se, že je nové budově velmi nakloněn a přislíbil pomoc, také se s několika spolupracovníky přišel podívat do staré polorozpadlé a chátrající budovy na knihovnický v první linii i do zákulisí
- > jak je to již národním zvykem, žijeme v rozpočtovém vakuu, což se neblaze podepíše hlavně na stavbě a také na nákupu, ale věřme, že vše se zdárně uzavře v letošním roce
- > ZRUŠEN povinný výtisk na periodika, vzápětí si polospící parlament uvědomil svou tupost a podal novelu

květen

- > **4. 5.** – RALSKO rozvázalo smlouvu s firmou DESMON Pardubice pro

neplnění dodávek a nekvalitní práci, za šlendrižán RALSKO DESMONU nezaplatilo ani korunu, ale tohoto zaplacení se DESMON domáhá, firma DESMON začala demontovat stavbu, bohužel je tato firma 60% dodavatelem stavby

- > RALSKO již podepsalo smlouvu s jinou firmou
- > RALSKO se zavázalo dodat stavbu knihovně v termínu
- > byla pozvána policie, neboť došlo i na potyčky, do dneška tj. 30. 5. DESMON rozebral okna v 1. patře, od pátku se netrhnou dveře s novináři, které si DESMON pozval, údajně DESMON doporučen z MK ČR
- > 31. 5. – stavba je pod dozorem firmy RALSKO, jsou tam i lidé DESMONU, vzájemně se hlídají, je to směšné
- > byla svolána mimořádná schůze knihovny, kde byla plénu přednesena celá kauza jen ve faktech

červen

- > 2. 6. – prokurátor upozornil na možné důsledky jednání DESMONU, které jednoznačně svědčí proti této firmě ode dneška je objekt hlídán dvěma bezpečnostními firmami (D+D) a ? a je také připravena URNA (útvar rychlého nasazení) pro případ, že by DESMON dělal větší potíže, SVK zatím nepodala trestní oznámení, neboť z naší strany je vše ošetřeno, zatím jde tedy o pouhý spor obchodního rázu, ale DESMON se opravdu chová poněkud nepřiměřeně
- > 23. 6. – v mezidobí DESMON odmontoval plášť i okna, okresní státní zástupce projevil liknavost v rozhodnutí, jelikož jednou policii vydal rozhodnutí, že demontáž je trestný čin, a podruhé ne, policie tedy bohužel jen přihlížela nemajíc pravomoc
- > tisk a média vzala věc do svých rukou, takže lidé, kteří nemají o ničem pojem,

nabyli dojmu, že RALSKO je ošklivá firma, která neplatí DESMONU, opak je pravdou, buď jak buď víra a úsilí jsou silné a vše dobře dopadne

červenec

- > během tří týdnů v červenci přestěhovány depozitní sklady (5 – klášter, Harcov, Bílý Kostel, Vítkov a Mníšek) do nových mauserovských regálů, veškeré pachy přivezeny s sebou

září

- > 26. 9. – loučení s depozitními sklady ve Vítkově od 14.00 do 24.00 hod. – knihovníci se dovedou skvěle bavit, třeba jen při kytarě

říjen

- > 20. 10. kolem 20. hodiny – uvolnila se nebo byla čísi nehodnou rukou uvol-

něna převlečná matka, čímž se spustil ze 3. patra (PDM) příval vod a zaplavil 3 rozvodné skříně a hlavně poškodil choulolistivou plovoucí podlahu u PKNPL, do vysoušecí čtyři byli povoláni knihovníci z restauračního zařízení hlídací firmou D+D a byli povoláni další, akce skončila kolem půlnoci, podlaha se stala vskutku plovoucí i s vlnami

> 26. 10. – KOLAUDACE

listopad

- > 2. 11. – mejdan RALSKA a ostatních firem, firma Feronastav, která měla na starosti veškeré rozvody vody, vítala všechny plakátkem – DNES BEZPLATNÉ KURSY PLAVÁNÍ A POTÁPĚNÍ (narážka na 20. 10.)
- > 7. 11. – dnes, dva dny před slavnostním předáním stavby, tu panuje poměrně klidná atmosféra, v nové budově jsou teď jen zahradníci a úklidová firma
- > 9. 11. – slavnostní otevření nikoliv však pro veřejnost, ale pro VIP a zahraniční hosty, knihovna pod ostřížím zrakem DaD, na střeše též odstřelovači, s projevem zabodoval ministr Dostál, který vyzval přítomné, aby přestali přezývkovat a popíjet a pochopitelně se žádné oslavné ódy z jeho úst nepěly
- > 10. 11. – akce pokračuje knihovnickou konferencí, večer v 18.00 hod. se konečně baví knihovníci, kterým vyhrává k tanci a poslechu správný dixík a VO-REL předvádí Limonádového Joa, po oba tyto dny byla stará budova uzavřena pro veřejnost
- > volební víkend – první krajské volby
- > 15. 11. ve 13.00–13.50 hod. – přijel Václav Havel, aby tu strávil snad příjemných téměř 50 minut, původně jen

30, nachystali jsme si k podpisu jeho dílo a on nám přivezl darem další, které drobny trapasem (nepsala tužka) podepsal

prosinec

- > **1. 12.** – poslední den provozu ve staré budově – trochu smutno, trochu veselo
- > **6. 12.** – začátek stěhování – úplně první opouštěly budovu dary ze skladu

informační službou (BIS, tj. bibliografická informační služba)

- > **19. 12.** v 8.00–12.00 hod. – stěhování dětského oddělení za pomoci středodšků „živým řetězem“, slunečný, leč mrazivý den, a tak se vařily hektolitry silného čaje, aby nám budoucnost národa neumrzla
- > **20. 12.** – únava ze stěhování, slouží se ranní a odpolední směny, lidé postupně odpadávají vlivem začínající chřipkové epidemie, zůstává jen hrstka odolných, lidovka už stěhuje volný výběr
- > **22. 12.** ve 12.00 hod. – skončila první hlavní část stěhování – připilo se šampaňským, klukům jsme každá přinesly něco vánočního cukroví

Tak nazdar po Novém roce!

Kateřina Trojanová

Akce knihovny

Knihovny mimo čas a prostor (2. – 4. 11. 2020)

To byl podnázev letošní konference Knihovny současnosti 2020. A jak vypadala?

Přibližně takto:

Akce se totiž konala ve virtuálním prostředí. Účastníci se tedy nedostavili na předem určené místo, kterým bývá už tradičně Olomouc, ale zůstali v pohodlí svých knihoven, nebo dokonce domovů a sledovali celý děj na obrazovkách svých PC. Zároveň z konference vznikl záznam, který si může zájemce pustit, kdykoliv bude mít čas.

Byla to historicky první online konference Knihovny současnosti v dějinách českého knihovnictví. Hlavním pořadatelem bylo Sdružení knihoven ČR

a Ústřední knihovnická rada ČR. Přípravě konference bylo věnováno mnoho času, bylo to poprvé a nikdo nevěděl, jak to všechno dopadne. Díky skvělé organizátorce Veronice Chrušcové a jejímu týmu se podařilo konferenci po technické stránce elegantně a zdárně proplout, a drobné problémy bylo třeba řešit jen občas. Každý z tematických bloků věnovaných zhodnocení dosavadní Koncepce rozvoje českých knihoven začínal vždy nápaditou znělkou a úvodním slovem v podání VIP osobností.

Knihovny jako pilíře demokracie a přirozená centra komunit bylo téma prvního dopoledne a odpolední blok se pak věnoval ochraně knihovnických fondů.

Druhý den se odehrával ve jménu vzdělávání. Dopoledne bylo věnováno vzdělávání uživatelů: nabitý a zajímavý program, ve kterém výborní řečníci probírali témata, která v knihovnách více či méně rezonují: makerspace a nové služby v knihovnách, knihovny a školy na síti a téma seniorů ve virtuálním věku. Společně jsme navštívili DOK 16, pobočku Městské knihovny v Praze nebo se

seznámili s technickou dílnou poličské knihovny, kde se nebojí pracovat s opravdovými „roboty“.

Odpolední blok pak obsahoval několik příspěvků, které se zabývaly vzděláváním knihovníků a pracovníků v knihovnách. Letošní tematický blok představil obecný rámec procesu celoživotního učení české společnosti a seznámil účastníky s modelem inovačního vzdělávání knihovníků.

Třetí den konference se věnoval hodnocení koncepce knihoven z pohledu známých osobností českého knihovnictví – a to ve smyslu virtuálních projektů a celonárodních projektů Knihovny.cz, Ziskej, DNNT a dalších.

Celou konferenci uzavřelo zhodnocení marketingu koncepce a vytváření webové stránky <https://koncepce.knihovna.cz/>.

V dotazníku, který vyplnilo asi 90 respondentů – účastníků konference, byla forma i obsah konference většinou hodnocena kladně, ale zároveň zdůrazněna potřeba osobního setkání. Tak snad příště – opět v Olomouci!

Blanka Konvalinková

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLesHXWobnVrtQg1aUDBHdpUwg9gzoRY9N>

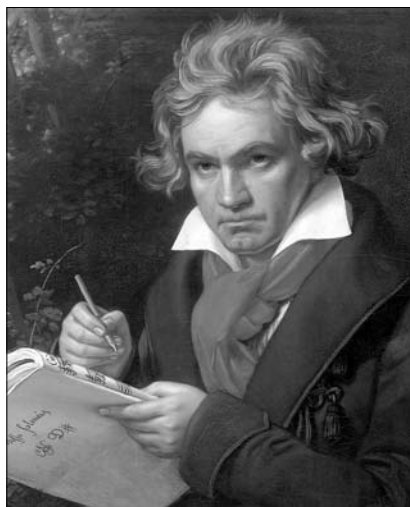
Ludwig van Beethoven – 250. výročí narození

Na sklonku tohoto těžkého roku si připomeneme velké kulaté hudební výročí – 250 let od narození jednoho z největších hudebních génů všech dob, Ludwiga van Beethovena, který byl pokřtěn v Bonnu 17. prosince 1770 (přesné datum narození není známo) a zemřel 26. března 1827 ve Vídni. Je

autorem devíti symfonií, pěti klavírních koncertů, trojkoncertu pro klavír, housle, violoncello a orchestr, houslového koncertu, opery Fidelio, Missy Solemnis, dvaatřiceti klavírních sonát, Diabelliho variací pro klavír, šestnácti smyčcových kvartetů a mnoha dalších děl (celkem 722 kompozic).

V českých zemích Beethoven pobýval několikrát a měl tu mnoho přátel, podporovatelů a obdivovatelů svého díla. Zajížděl i na Slovensko do Dolní Krupé.

Všeobecně známé jsou jeho návštěvy Teplic, Karlových Varů, Bíliny, Františkových Lázní, Prahy či Hradce u Opavy. V Teplicích byl natolik spokojen, že se zde léčil opakovaně. Také se tu setkal s Johannem Wolfgangem Goethem, k jehož dramatu Egmont napsal scénickou hudbu. O čem se však hovoří méně, jsou jeho pobyty na tehdy věhlasném zámku Jezeří (Eisenberg) v Krušných horách, který býval mimo jiné i centrem setkávání slavných evropských umělců 18. a 19. století. Do konce se zde konala soukromá premiéra Beethovenovy třetí symfonie nazvané Eroica. Originál partitury skladby, který Beethoven majiteli Jezeří věnoval, je dnes vystavený v Lobkovickém paláci v Praze, původně byl však uložený přímo v archivu zámku. Mnozí to považují za historický

mýtus, ale tuto skutečnost dokládá kulaté razítko s nápisem Archiv Eisenberg. Majitel zdejšího panství, Josef František Maxmilián z Lobkovic, velký milovník hudby, byl jedním ze tří šlechticů, kteří Beethovena finančně podporovali.

Jeho pravděpodobně nejznámějším dílem je dnes monumentální devátá symfonie se zhudebněnou Ódou na radost Friedricha Schillera, která se v roce 1972 stala hymnou Rady Evropy a v roce 1985 oficiální hymnou Evropské unie. Je jen těžko představitelné, že tento klenot, který díky svému silnému humanistickému poselství dodnes promlouvá ke všem národům, Beethoven komponoval již úplně hluchý.

Pokud patříte mezi milovníky hudby Ludwiga van Beethovena, nenechte si ujít zapomenutý životopisný německý film z roku 1976 „Všední dny jednoho života“, který bude mít v knihovně díky spolupráci s Goethe-Institutem v Praze svou obnovenou premiéru snad již začátkem příštího roku v Klubu německého filmu.

NAXOS MUSIC LIBRARY

V naší Hudební knihovně ve 4. patře si můžete půjčit spoustu jeho děl na CD. Obrovské množství nahrávek různých světových vydavatelství je však k dispozici také v databázích Naxos Music Library a Naxos Video Library. Dostanete se k nim i z pohodlí domova přes své čtenářské konto. Podrobnější informace naleznete na našich webových stránkách.

Roman Šafránek

Z regionu

Cena pro Nejlepší knihovny Libereckého kraje roku 2020

Jako již tradičně se měli v předvánočním čase sejít v Krajské vědecké knihovně v Liberci knihovnice a knihovníci Libereckého kraje při Setkání knihovníků Libereckého kraje. K tradičním pořadatelům akce – Regionální organizaci Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR a Krajské vědecké knihovně v Liberci – by se v letošním roce připojil i Liberecký kraj.

Již počtvrté se totiž měly udělovat ceny nejlepším knihovnám Libereckého kraje a vyhlášovatelem soutěže o cenu „Nejlepší knihovna Libereckého kraje“ je právě Liberecký kraj ve spolupráci s Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci. Událost byla napjatě očekávána, bohužel z důvodu pandemie COVID-19 však muselo být setkání prozatím odloženo. Nominované a vítězné knihovny roku 2020 ale Liberecký kraj již vyhlásil, a mohou být představeny alespoň touto formou.

Cena Nejlepší knihovna Libereckého kraje se uděluje jednou za dva roky jako vyjádření uznání knihovnám za jejich činnost, zásluhy o rozvoj veřejných knihovnických a informačních služeb a rozmach kulturního života obcí a měst. Oceněné knihovny (vždy jedna z každého okresu Libereckého kraje) obdrží diplom a finanční odměnu ve výši 10 000 Kč.

Výběr vítězných knihoven má jasná pravidla. Každá z pověřených knihoven v jednotlivých okresech – tedy Krajská vědecká knihovna v Liberci, Městská knihovna v České Lípě, Městská knihovna v Jablonci nad Nisou a Měst-

ská knihovna v Semilech – předloží hodnotící komisi tři návrhy. Návrhy se předkládají do konce srpna téhož roku, kdy je soutěž vyhlášena. Z nominací je potom hodnotící komisí vybrána jedna vítězná knihovna z každého okresu, tedy čtyři knihovny za celý Liberecký kraj. Hodnotící komise je složena ze zástupců Libereckého kraje, Krajské vědecké knihovny a každé z pověřených knihoven, tento rok se sešla nad nominacemi 16. září 2020.

Mezi základní kritéria výběru patří například kvalita výpůjčních služeb, komunitní a společenská role knihovny v obci, prostory knihovny i aktivity jejích pracovníků. Při výběru knihoven pomáhá i fotodokumentace a především osobní znalost knihovny a osobní zkušenost s prací knihovníka či knihovnice.

Při posledním udělování cen v roce 2018 cenu za Nejlepší knihovnu Libereckého kraje obdržely Místní knihovna Svojkov (za okres Česká Lípa), Místní knihovna Albrechtice v Jizerských horách (za okres Jablonec nad Nisou), Městská knihovna Nové Město pod Smrkem (za okres Liberec) a Obecní knihovna v Košťálově (za okres Semily).

Seznam nominovaných knihoven v roce 2020

Českolipsko

Místní knihovna Žandov

Místní knihovna ve Svoru

Místní knihovna Dubá

Jablonecko

Městská knihovna Železný Brod

Obecní knihovna ve Frydštejně

Místní knihovna Jílové u Držkova

Liberecko

Místní knihovna v Hlavici

Místní knihovna Bulovka

Místní knihovna ve Stráži nad Nisou

Semilsko

Městská knihovna Vysoké nad Jizerou

Městská knihovna Rovensko pod Troskami

Obecní knihovna Studenec

Všechny nominované knihovny obdrží pamětní listy a drobné dary. Vítězné knihovny kromě toho získají i diplom a odměnu ve výši 10 000 Kč.

DIPLOM „NEJLEPŠÍ KNIHOVNA LIBERECKÉHO KRAJE“ V ROCE 2020 ZÍSKALY:

MÍSTNÍ KNIHOVNA ŽANDOV

knihovnice Pavlína Fuitová

Žandov patří k menším městům okresu Česká Lípa. Knihovna zde má dlouholetou tradici, vždy patřila objemem svých služeb k nejlepším neprofesionálním knihovnám regionu. Na podzim roku 2010 se knihovna nastěhovala do nových prostor, které se nachází v centru Žandova a které knihovně velmi svědčí. Místní knihovna Žandov uspořádala

v loňském roce celou řadu akcí, které jsou zaměřeny především na dětské uživatele, případně celé rodiny. Knihovnu pravidelně navštěvují školní družiny

ZŠ Žandov a MŠ Žandov, v knihovně probíhá Pasování prvňáčků na čtenáře, knihovna se také připojila k projektu Bookstart. Knihovna rovněž velmi dobře spolupracuje s Městským úřadem a má velkou podporu vedení obce.

MĚSTSKÁ KNIHOVNA ŽELEZNÝ BROD

knihovnice Dana Hudíková
a Irena Matoušová

Nová budova Městské knihovny v Železném Brodě je nejvýznamnější a nejrozsáhlejší stavbou v oblasti knihovnictví

na Jablonecku od přestavby jablonecké knihovny v 70. letech. Nejedná se sice o novostavbu, ale tato adaptace budovy bývalého výměníku na Jiráskově nábřeží na knihovnu se jí nejvíce přibližuje. Knihovna je bezbariérová, patro slouží k výpůjčním službám, v přízemí se nachází sklad knih a společenský sál, který je možno přepažit na dva menší prostory. Knihovní fond je pestrá paleta knih včetně specializovaného fondu s regionální a sklářskou tematikou, časopisů, denního tisku, audioknih, elektronických knih a společenských her. Knihovna je zapojena do celé řady tradičních knihovnických kampaní a celostátních akcí, je aktivní v Klubu dětských knihoven SKIP, pořádá kulturní i vzdělávací akce pro školy i veřejnost.

MÍSTNÍ KNIHOVNA V HLAVICI

knihovnice Vladislava Jahelková

Místní knihovna v Hlavici je umístěna příhodně v budově obecního úřadu. Předchozí knihovníci (manželé Kunstovi) se v posledních letech potýkali se zdravotními problémy, takže byli nuceni ukončit své působení v knihovně. S novou paní knihovnicí a za vydatné podpory paní starostky se v roce 2019 knihovnu povedlo zachránit a obnovit její činnost. Povedlo se jim vyplnit „prázdný prostor“ a nalákat do knihovny nové čtenáře. Jak sami uvádí, část obyvatel jsou fotbalisté, druhá část hasiči. A co ti ostatní? Ti ostatní si našli cestu do knihovny. Chodí si nejen půjčovat dokumenty, ale i jen tak si popovídat, posedět a vypít kávu.

Knihovna se tak stala důležitým společenským místem v obci. Díky novému dataprojektoru a promítacímu plátnu

z programu VISK3 již na podzim plánují přednášky a další aktivity.

MĚSTSKÁ KNIHOVNA VYSOKÉ NAD JIZEROU

knihovnice Eva Marková

Městská knihovna Vysoké nad Jizerou je umístěna nedaleko náměstí ve vlastní budově, která poskytuje zázemí také turistickému informačnímu centru.

Malebné městečko na prahu Krkonoš žije nejen turistickým ruchem, ale i kulturním a společenským životem. Na těchto akcích se knihovna velkou měrou podílí. Často se jedná o podpůrnou činnost (například k akci Krakonošův divadelní podzim), ale knihovna také sama pořádá mnoho nejen čtenářských akcí – Noc s Andersenem, autorské besedy, seznámení s knihovnou pro děti ze základních škol a rukodělné kurzy pro veřejnost. Paní knihovnice Marková se knihovnické práci věnuje krátce – teprve od roku 2017. Pro svůj milý přístup, vstřícnost a ochotu je mezi čtenáři velmi oblíbená. Knihovní fond je pravidelně doplňován zejména prostřednictvím regionálního oddělení Městské knihovny Semily.

Upřímně blahopřejeme Všem oceněným i nominovaným knihovnám!

Michaela Staňková

Příběhy knihoven: Hrádek nad Nisou, Semily, Železný Brod

Studijní cesta libereckého SKIPu po nových knihovnách Liberecka 8. 9. 2020

V tomto podivném roce je i u nás všechno jinak, a tak na každoroční jarní studijní cestu vyjíždíme až v září. Tentokrát do šťastných nových knihoven tří větších městeček Liberecka, v každém žije cca 8 000 obyvatel, jen Železný Brod jich má o něco méně, cca 6 000.

HRÁDEK NAD NISOU

město na trojí hranici

Na podzim roku 2019 byla otevřena kompletně zrekonstruovaná knihovna za 17 milionů korun, která je spolu s infocentrem, muzeem, galerií a variabilně

použitelným kinosálem součástí multifunkčního centra Brána Trojzemí.

Samotnou knihovnu je třeba trochu hledat, zvláště, když na budově není příslušné označení. Skrývá se za rovněž citlivě zrekonstruovaným hrázděným domem č. p. 71, kde se nachází infocen-

trum, galerie a muzeum. Projdete info-centrem a octnete se v jiném světě, na

malebném nádvoří, které je dále ohraničeno novostavbou multifunkčního sálu a samotnou originálně pojatou budovou knihovny. Kouzelné zátiší pod stromy se stolký a křesílky, které se přímo nabízí pro nejrůznější kulturní akce.

A tady můžeme začít příběh „Staré pekárny“, která se pekárnou nikdy nestala, aby v současnosti propůjčila své místo knihovně. Sotva ji majitelé po válce postavili, přišel únor a z podnikání nic nebylo. Přecházely roky, smutně stárla, chátrala, až se zas doba změnila a o budovu projevilo zájem město. Nostalgie a vzpomínky dlouho majitelům bránily dům prodat. Dohoda nakonec přeci jen byla, při respektování podmínek vlastníků mohla být budova zbourána a na jejím místě vznikla unikátní stavba, která upoutá především originální fasádou.

Architekt byl zřejmě veden i pietou svázanou s místem a původní cihly použil na fasádě budovy. Cihly, jako řada vzpomínek nebo pro jiné jako knihy, jsou vyskládány nastojato v nepravidelných rozestupech na kovových policích před prosklenou stěnou. Původní stavba se tak proměnila i duchovně, knihy přece uchovávají naši minulost, vzpomínky i vědění. Stavba je tak důstojnou připomínkou pamětníkům i inspirací novým příchozím.

Samotná knihovna je vybavena systémem Tritius, knihy jsou opatřeny RFID kódy, k dispozici jsou počítače, internet a další běžná knihovnická technika. Vnitřní prostor má tři úrovně, přízemí s výpůjčním pultem a bezpečnostním rámem, počítači, nabídkou časopisů a skladem s moderními posuvnými regály, na druhém podlaží je oddělení pro dospělé s dětským koutkem a na třetím je dětské oddělení. Ani drobná oživení nepřeváží strohý dojem, kterým obě oddělení díky převážujícím řadám regálů působí. Chybí prostor. Přes všechnu ještě vonící novotu je na první pohled zřejmé, že při zpracování projektu byly požadavky na knihovnu v osmatisícovém městě velmi podceněny. Jedna knihovnice, třeba milá a pracovitá, sama nemůže, byť čile po schodech běhá, poskytnout návštěvníkům ty služby, které jsou v jiných knihovnách běžné.

Scházíme dolů jistě zajímavým schodištěm, které provázejí unikátní technologie vtlačené citáty slavných osobností, a já čtu a vidím rozpačité pohledy účastníků zájezdu a snad z touhy po troše pořešení těžce hřeším, když se mi vybaví nezapomenutelná agitační hesla z Procházkovy „Přestřelky“ – „Místo lihu, kup

si knihu“, „Ke stolu s Aloisem Jiráskem“, „Do postele s Boženou Němcovou“.

Přesto „Díky za každou novou knihovnu“. Zvýšenou snahou a prací usilovnou se jistě dá ledacos vylepšit.

SEMILY,

kde vzešla Jitřenka

Zdejší knihovna sice slaví už desáté výročí, ale zdá se, že je snad každým rokem krásnější. 17krát, slovy SEDMÁNÁCTKRÁT, se stěhovala, až v roce 2010 konečně díky grantu z evropských fondů získala důstojné místo přímo na náměstí v nově zrekonstruované budově kina Jitřenka. Příslovečně pak tato krásná jitřní hvězda posvítla i na budoucnost knihovny.

Knihovna obývá část přízemí s ředitelnou a regionálním oddělením a dvě patra multifunkční budovy, kde jsou dostatečně prostorná oddělení pro dospělé a pro děti, je zde místo pro čtení, studium i pro hry, nechybí ani část pro pořádání kulturních akcí. Půjčují se knihy, e-knihy i audioknihy a hry. Oddělení pro dospělé je víceúrovňově uspořádané a členité, což je jistě zajímavé pro návštěvníky, kde si snadno najdou svůj koutek ke studiu, čtení i zábavě, o to náročnější pro

knihovnice, které to vše musí obsáhnout. V dětském oddělení, které je ve 2. patře, jsou k dispozici knihy, hry, různé kreativní pomůcky a inspirativní nabídky, jako jsou tematické baťužky nebo vtipná doporučení k četbě. V letních měsících je tu k využití příjemná terasa, kde se dá nejen číst, posedět nebo hrát, ale která je i příhodným místem pro zajímavé akce. Je odtud i pěkný výhled na město.

Vybavení jako počítače, internet a další technika je běžné jako v jiných knihovnách. To běžné oživuje nápaditost, entuziasmus i soustavný zájem dál se rozvíjet. Toho si všimnete na první pohled. Knihovní systém Tritius umožňuje kompatibilitu a automatizaci knihovního provozu a dalších agend.

Je docela dobře možné, že dobrá nálada zdejších knihovnic je silně podporována cukrárnou, do které se dostanete i po schodišti přímo z knihovny.

ŽELEZNÝ BROD

cesta z Poříčí do města

Nejnovější knihovna z navštívených, čerstvě otevřená v únoru 2020. Nestačila

se ani nadechnout a už ji zavřel ten neřád Corona Covid 19 nebo co to vlastně je.

Ale i tato knihovna má svůj příběh. Začíná ve "vyloučené" části města Na Poříčí, v budově bývalé mateřské školy. Sama omšelá budova přímo zapadala mezi okolní zdevastované domy a knihovna zde v podstatě sloužila jako nízkoprahové centrum pro zdejší komunitu tzv. „nepřízřusobivých“. Svým způsobem i ona byla vyloučena z té kulturnější části města. Knihovnice tedy ve svém počátečním nadšení přijaly svůj úkol jako výzvu vnést světlo a osvětu do těchto neutěšených míst. Realita však jejich snaze přisoudila jiný výsledek než jaký si přály. Svým způsobem jej lze považovat i za úspěch, nebyly to ony, kdo by proměnil kulturní a společenské hodnoty svých chráněnců, ale naopak si stávající komunita je přizpůsobila sobě. Knihovna se stala jejich a hlavně děti zde trávily většinu svého volného času a obšťastňovaly zoufalé knihovnice nezapomenutelnými zážitky. Ty si zřejmě nevěděly vůbec neuvědomovaly, jakou radost a vyžití jim dopřávají, a zarputile se snažily dostat knihovnu odtud pryč. Přesto tu k zázemí

knihovny existovala pevná citová vazba. Stalo se, že jeden z mladých Romů náhle zemřel a místem piety se stala právě knihovna, před kterou nosili svíčky a květiny. Odtud vycházel i pohřební průvod a knihovnice tam nechyběla.

V roce 2015 se opět začalo vyjednávat stavební povolení k rekonstrukci starého výměníku tepla na sídlišti u nábřeží a po 5 letech byla knihovna slavnostně otevřena. Původní účel by v nové originální jednopatrové stavbě nikdo nepoznal. Prosvětlený vstupní prostor, na něj navazuje víceúčelový dělitelný sál, kde jistě proběhne řada zajímavých pořadů a setkání. Velmi dobře vybavené zázemí poskytuje návštěvníkům veškerý potřebný komfort. V patře jsou pak v dostatečně velkém a přehledném interiéru umístěna obě oddělení, pro dospělé i pro děti. Přívětivé vybavení pro dospělé s nápaditými rozřaďovači v beletrii (jméno autora) a veselé pro děti, hrací prvky, poschodové pódium, magnetická tabule atd., dotváří přívětivou atmosféru všem návštěvníkům. A nemohu zapomenout na Ozoboty, malé robotické kuličky, které učí děti programovat. Řada z nás ty „hračky“ viděla naživo poprvé.

V této knihovně využívají otevřený (tedy zadarmo) systém KOHA. V materiálech se dočtete, „... knihovna nic neplatí za software samotný, ale pouze za služby související s jeho zprovozněním a údržbou.“ A právě toto tvrzení může být kamenem úrazu, pokud sami nejste dostatečně erudovaní v IT technologiích a programování nebo nemáte k dispozici někoho šikovného, jako mají právě zde, zjistíte totiž, že KOHA není až tak zadarmo. Nicméně vše funguje, jak má, a postupně se vychytávají

drobnosti. Euforii, radost a nadšení knihovnic z nového místa i budovy samotné nemůže nic zastavit. Nemohly jsme si nevšimnout, že štěstím až nakažlivě zářily. Můžeme jen závidět, ale přejeme jim to. I my, méně šťastní, doufám, spějeme k lepším zítřkům!

Pro mne z cesty plyne jedno důležité poučení. I úžasné architektonické počiny se neobejdou bez entuziasmu a kreativity lidí tam pracujících.

Děkujeme všem kolegyním a kolegům za milé přijetí i čas, který nám věnovali.

L. Sýkorová

LIBERECKO

v české krásné literatuře XVI.

— Ruchovci —

Josef Václav Sládek, Ladislav Quis,
Rudolf Pokorný, Eliška Krásnohorská

— Lumírovci —

Jaroslav Vrchlický, Julius Zeyer

Marek Sekyra

Kromě Svatopluka Čecha patřili mezi Ruchovce další autoři, jejichž stopy však na Liberecku nenalezneme a ani v jejich dílech se o něm nezmiňují, kromě několika motivů u Elišky Krásnohorské. Lumírovec Vrchlický pak pokračuje v tomto trendu s výjimkou několika zmínek a cest po Jičínsku a ani u Zeyera žádný významnější regionální motiv nenajdeme.

V díle všeobecně známého básníka **Josefa Václava Sládka** (1845–1912) nalezneme jen několik zmínek o místech spíše severočeských nežli Libereckých, případně s Libereckem hraničících. Ve sbírce **Romance a balady** to je např. báseň *Otka Přemyslova* (evokující Stadice na Ústecku), *Mělnická balada* (Labe) či báseň *Francínek* ze sbírky *Směska* (Mšeno v Kokořínsku) a *Kosatec* (Hronov na Náchodsku). Obecně pak je možné považovat za díla, zmiňující místa našeho regionu, básně *Českým hradům* (ze sbírky *Má vlast*) a *Od českých hor* (sbírka *České písně*), tesknících nad poněmčováním země. V roce 1872 navštívil J. V. Sládek lázně Sedmihorky.

Rodáka z Heřmanova Městce, básníka **Rudolfa Pokorného** (1853–1887), můžeme zmínit jen v souvislosti se severočeským městem Libochovice, v němž žil tři měsíce a kde také zemřel. Poblíž v Českém středohoří leží hrad Košťálov, o němž píše další z autorů, **Ladislav Quis** z Čáslavi (1846–1913), v básni *Špičky* ze sbírky *Písníčky a obrázky*.

Eliška Krásnohorská (1847–1926), stejně jako J. V. Sládek, navštívila lázně Sedmihorky. Původně se léčila v Teplicích, od roku 1868 po několik let v Sedmihorkách. Na paměť jejího pobytu v roce 1869 zde spolek Minerova při stém výročí zřídil pamětní desku.

*Pamětní deska Elišky Krásnohorské
v Sedmihorkách*

Stopy Elišky Krásnohorské nalezneme také v Pasekách nad Jizerou, v nichž si v rodině své babičky zapsala text lidové ukolébavky, který použila v libretu opery *Hubička*. Námět k němu nalezla ve Světlé pod Ještědem (v libretu je dějiště uvedeno „v horách Krkonošských“), kam jezdila za Karolinou Světlou. Pro libreto k operě *Tajemství* zase nalezla námět v Bělé pod Bezdězem, odkud měla z č. p. 27 vést tajná chodba až na Bezděz. Obě místa jsou také dějištěm libreta. V jejím rozsáhlém díle nalezneme jen pár severočeských motivů. Ve sbírce *Rozpomínky* (1896) je to báseň *V Středohoří* a ve sbírce *Letorosty* báseň *Jen temno ne!* (Českému severu). Sbírkou *Ozvěny doby* věnovala k společným vzpomínkám na Karolinu Světlou Anežce Čermákové-Slukové, již věnovala i báseň *Vzpomínky na Karolinu Světlou*.

Nesmírně plodným autorem byl **Jaroslav Vrchlický**, patřící již do literární skupiny Lumírovců. Narodil se v severních Čechách, v Lounech, v roce 1853, brzy po narození se však rodina odstěhovala a básník rodné město navštívil již jen několikrát v letech 1890 a 1891.

V roce 1893 mu bylo uděleno čestné občanství a při té příležitosti napsal báseň *Rodnému městu* (ve sbírce *Má vlast*). Vrchlický cestoval poměrně často, z oblasti severních a severovýchodních Čech jsou známy jeho (často přednáškové) cesty do Děčína-Podmokel (asi 1904 s milenkou J. Vondroušovou), Libochovic (1905), Střekova u Ústí nad Labem (1906 na statku u příbuzných), Červeného Kostelce (1906), Turnova (1907) přes Bakov n. J. či Mladé Boleslavi (1908).

V blízkosti Liberecka se osobně objevil při cestě z Jičína do Prachovských skal

*Pamětní deska V. Náprstka
v Prachovských skalách*

v roce 1879 s Vojtou Náprstkem a dalšími a v roce 1893 na hradě Kost. Do Jičína přijel i v roce 1901 na pozvání Občanské besedy, aby zde přednášel o české poezii a anglické literatuře. Podruhé přednášel v dubnu 1905, a měl tu ze všech

přednášejících největší úspěch. V roce 1901 byl průměrný počet posluchačů na jedné ze tří přednášek 358 a v roce 1905 dokonce neuvěřitelných 667. Přednášky se odbyvaly v sále hotelu Hamburk (dnes Paříž). Po poslední přednášce roku 1905

Justýna Vondroušová

uspořádala na jeho počest Občanská beseda slavnostní večer, kde pěvecký spolek Smetana zazpíval několik skladeb na básnickovy texty a ochotníci Občanské besedy zahráli jeho aktovku *Nad propastí*. Proslov napsala jičínská básnířka Irma Geisslová. Přátelské vztahy navázal Vrchlický s rodinou JUDr. Františka Volfa, předsedy Občanské besedy a především s jeho manželkou, Marií Volfovou, která se stala jeho „nejmilejší přítelkyní“. Díky bohaté Vrchlického korespondenci pro paní Volfovou, která vyšla knižně

pod názvem *Má nejdražší přítelkyně. Dopisy Marii Volfové 1905–1908*, se stal jeho vztah všeobecně známým. Zajímavým svědectvím o jeho přátelském vztahu s paní Volfovou jsou také milostné verše *Pod jednu podobiznu* ve sbírce *Západy*, ohlasy však je možné nalézt i v jiných básních a napětí ve vztahu, kdy byl Vrchlický na jedné straně přitahován ke své lásce a na druhé straně jí nabádán k pouhému přátelství, také v románu *Loutky*. S Volfovými či sám také podnikal výpravy na Čerovku, Veliš, Hrubou Skálu, do Prachovských skal, Sedmihořek, Turnova, Libáně a Krkonoš. Zde pobýval od roku 1908 zejména na Benecku v tzv. Hronově na chalupě č. p. 67 malíře a lyžaře F. K. Hrona, který Vrchlického v roce 1907 portrétoval a jehož manželka pocházela z Jilemnice, ale navštívil také Labský vodopád a Kozí hřbety, jak píše i v dopisech sebraných v knize *Své milence. Písňe Viviany. Listy a básně pro Justýnu Vondroušovou*. V dopise ze 7. 12. 1905 nalezneme dokonce báseň začínající veršem: „Ty přijdeš jako Sněžka božské lásky...“ Vrchlický byl také v Sobotce, kde navštívil hrob básníka Václava Šolce a napsal v roce 1906 báseň *U pomníku Václava Šolce v Sobotce* (... v kraji tom, kde dumá Humprecht vážný, / nad naší doby nízkým nevědekem, / kde básníku je stydno člověkem...) a u Semtínské lípy.

Ve svých dílech několikrát zmínil místa či osobnosti severních Čech. Nejblíže Liberecku, v Českém ráji, se ocitneme s básní *Účty* ze sbírky *Selské balady*. V ní je zmiňován Jičín a Libuň. Český ráj se také zmiňuje v básni *Tři návštěvy na Řípu* ze sbírky *Bodláci z Parnasu*, společně se Středohořím.

pokračování příště

Věřím v dobrý konec. Rozhovor s Jiřím Žáčkem

Jiří Žáček (1945), jeden z nejoblíbenějších tuzemských básníků pro dospělé i pro děti a taky překladatel, aforista, písňový textař, dramatik a scenárista, se nedávno stal členem Libereckého autorského kruhu a vydal novou sbírku poezie *Kdo učí ptáky zpívat* (Šulc a Švarc, 2020). V rozhovoru pro Světlik jsme si povídali mimo jiné o regionální kultuře a básnické naději.

Jak jste se ocitl ve Frýdlantu v Čechách a proč jste si ho zvolil za trvalé bydliště?

Kdo vyroste na malém městě jako já a moje žena Eva, tomu je v Praze těsno, a tak jsme hledali nějakou chalupu nebo chatu, kde by se děti mohly vyblbnout a pes vyvenčit. Díky přátelům z Liberce jsme dostali tip na dr. Holého, zubaře z Frýdlantu. Ten zrovna přesídlil do Prahy a potřeboval prodat starou kamennou chalupu, z níž je nádherný výhled na frýdlantský zámek. Rok jsme tam jezdili na víkendy, bylo nám tam dobře, ale zdálo se mi, že to je příliš daleko od Prahy. A když po nás pan doktor chtěl vyjádření, řekl jsem: nebereme, je to daleko – ale žena na rozloučenou narovnála na zdi dřevěnou naběračku a z ní vyběhl pavouček. „To je pavouček pro štěstí,“ řekla a bylo rozhodnuto. Zůstali jsme kvůli tomu štěstí. To bylo v roce 1988 a brzy poté pan doktor emigroval. Na chalupě jsme odchovali děti a já, jako člověk na volné noze, jsem tady trávil většinu času. A tak jsem si za trvalé bydliště zvolil Frýdlant a nelituju, člověk tady během půl dne oběhne všechny úřady a referenty jsou tu laskavější než v Praze.

Sledujete regionální kulturní život? Vyvíjí se nějak, k lepšímu, nebo horšímu, od 80. let, kdy jste tu zakotvil?

Liberec má štěstí, je tu výtečné Šaldovo divadlo a špičkové Naivní, vynikající vědecká knihovna, profesionálně vedená galerie, pozoruhodné nakladatelství, znamenitě zásobený antikvariát u Fryče... Nač jsem zapomněl? Řadu let jsem se účastnil přehlídky dětských divadel v Naivním divadle jako porotce, a tutéž funkci zastávám při literární soutěži na

Festivalu dětského čtenářství. Oceňuji i dlouholetou bibliofilskou edici, kterou vydával Josef Vinklár a ilustroval Milan Janáček. Podle mne si Liberec drží vysokou kulturní úroveň, hůř jsou na tom menší obce. Ve Frýdlantu sice máme tradiční Letní jazzovou dílnu, ale třeba knihkupectví dávno zaniklo. Obávám se, že z malých obcí se postupně stanou noclehárny, odkud budou lidé dojíždět do práce do větších center. Takhle dopadl Benešov, Beroun, Dobříš a další města.

Ve Frýdlantu probíhá festival Frýdlantsko Franze Kafky, který pořádá váš syn Jakub. Mohl byste tu akci pro čtenáře Světliku trochu představit?

Letos probíhá první ročník, organizátoři se teprve rozkoukávají a hledají spolupracovníky. Součástí festivalu byl třeba česko-německý kabaret, přehlídka krátkých filmů na kafkovské motivy, koncerty, představení Krátkého a úderného divadla, výstavy Jiřího Slívy na frýdlantské radnici a Jaromíra 99 ve frýdlantském pivovaru, expozice Kafkových aforismů v technickém muzeu v Bílém Potoce, a také literární soutěž „Máš v hlavě brouka? Piš!“ Průběh trochu zkomplikoval koronavirus, ale to by se Kafkovi jistě líbilo. Frýdlantsko Franze Kafky se prostě teprve rozbíhá a já mu držím palce.

Jak na vás působí zdejší kraj? V jednom rozhovoru jste řekl, že Jizerské hory považujete za nejkrásnější české hory, ale taky že se obáváte důsledků činnosti polského dolu Turów.

Že jsou Jizerky nejhezčí české hory, na tom trvám. Dokonce říkám, že jsou

to naše nejhezčí *velehory*. O to víc mě mrzí, co nám provádějí Poláci – prohlubují ten oblduný důl víc a víc, takže hrozí, že stáhnou spodní vody z celého frýdlantského výběžku. Dokonalý příklad bezohledného drancování přírodních zdrojů. Na cizí účet.

Přes Turów se dostáváme k tématu ekologické ohleduplnosti, která vám v dnešní společnosti chybí. Co bychom tedy měli dělat my a k čemu bychom měli tlačit naše politiky?

Když se k sobě lidé chovají bezohledně, těžko se budou chovat lépe k životnímu prostředí. Možná by stačilo respektovat zákony na ochranu přírody, ale nejlepší by bylo chovat se k přírodě jako indiáni, s úctou a láskou. Bohužel v dějinách ti ohleduplní pravidelně prohrávali. Když jsem v 60. letech na ČVUT studoval „vodu“, vodohospodářští inženýři měli jednoduchou filozofii: odvodňovat, odvodňovat, odvodňovat. Vysušit mokřady, napřímit řeky a dláždit jejich koryta, aby voda co nejrychleji otekla pryč. Taková pitomost, a je to pouhých padesát let!

O letošní knížce *Kdo učí ptáky zpívat* mluvíte jako o své poslední knížce pro dospělé. Vnímáte ji jako svůj poetický kšaft? Hodně se v ní věnujete lidské smrtelnosti, ale poslední báseň jste nazval *Žít* a píšete v ní o uzdravení světa...

Tuhle knížku rozhodně nevnímám jako nějaký poetický kšaft, to dělají filozoficky zaměřeni básníci, kteří se chtějí pochlubit, čeho všeho se dobrali, což není můj případ. Já patřím spíš k autorům, kteří kladou čtenářům otázky,

anebo je provokují. Smrt a umírání nepatří k mým oblíbeným motivům, ale před sedmi lety mi zemřela žena, a protože se mi o ní pořád ještě zdá, musel

jsem se s tím nějak popasovat. Tu poslední básničku *Žít* jsem si napsal sám pro sebe, abych nezapomněl, že žít není řemeslo, ale kumšt.

I v této temnělé sbírce, řekl bych, převažuje naděje a oslava života. Když pak čtu třeba novinové rozhovory s vámi, přijde mi, že jste k současné společnosti poměrně skeptický. Díváte se do budoucna s nadějí, nebo skepsí, případně s obojím?

Skepse je dobrá prevence proti naivní víře, že svět ohrožený klimatickou změnou, přelidněním i válkami selepší sám od sebe, když přestaneme volit psychopaty, omezíme kouření a budeme třídit odpad. Svět se sám od sebe nezlepší – lidstvo čeká pěkná makačka. Ale přesto věřím v dobrý konec. Jak pravil moudrý muž, jehož jméno si nedokážu vybavit: my všichni jsme optimisté; pesimisté leží v hrobech sebevrahů.

Ohlédnutí za Anifilmem

Liberec ve dnech 6. – 11. října hostil Mezinárodní festival animovaných filmů Anifilm. Soutěžní přehlídka světové úrovně se po osmnácti letech přestěhovala z malebné jihočeské Třeboně na sever. V průběhu festivalu bylo promítnuto celkem více než 450 filmů, z toho 136 v mezinárodní soutěži a 73 v české.

Aktuální ročník byl zaměřen především na propojení animace s hudbou a zvukem a v nesoutěžních sekcích byly k vidění například filmy, na jejichž zvukové složce se podílel letitý spolupracovník jednoho z mezinárodně nejuznávanějších českých filmařů Jana Švankmajera Ivo Špalj, dokument o nejvýznamnějším českém skladateli filmové hudby Zdeňku Liškoví, nebo slavný snímek Alana Parkera s animací Geralda Scarfeho *Pink Floyd: The Wall*.

Cenu za nejlepší celovečerní film pro dospělé diváky si odnesl lehce bizarní japonský film *Správněj sound* režiséra Kenji Iwaisavy, který plně souzněl s tematickou linkou festivalu, nejlepším filmem pro děti byl zvolen snímek *Marona vypráví svůj příběh* rumunské režisérky Ancy Damian. V české soutěži kralovala *Dcera Darii* Kashcheevy, křehký film o vztahu otce a dcery, který dokazuje, že silných diváckých emocí lze dosáhnout i minimalistickými prostředky s použitím loutek.

Pokud měl někdo obavu, že Liberec nebude mít jako festivalové město co nabídnout, musel být mile překvapen zvolenými lokacemi. Skvělou volbou bylo umístění festivalového centra do budovy libereckého zámku, či využití kongresového sálu Grandhotelu Zlatý lev pro projekce. I místní tak mohli objevovat

kouzlo prostor, do kterých se běžně nedostanou.

Festival podpořila i Krajská vědecká knihovna, která poskytla kvalitní zázemí pro odborný program.

Na návštěvnosti se bohužel silně podepsala zhoršená epidemiologická situace, nicméně zájem ze strany veřejnosti i mimolibereckých diváků, kteří vyjadřovali s festivalem velkou spokojenost, byl na nejtatraktivnějších projekcích patrný. Doufáme, že spolupráce Liberce s festivalem potrvá i v následujících letech, protože město si takovouto prestižní akci rozhodně zaslouží.

Kittel jako hrdina thrilleru s nezaslouženými přezdívkami

Jako mají nejvyšší české štíty svého Krakonoše, „koráلكovým“ krajem v podhůří Jizerských hor zase dodnes poletuje duch „Černokněžníka ze Šumburku“, doktora Jana Josefa Antonína Eleazara Kittela.

Obě zmíněné postavy (až na fakt, že druhá jmenovaná má reálný základ a skutečně existovala) spojuje proměna až v téměř jakési „popkulturní“ symboly. Rýbrcoul, tu s hrozivým výrazem, jindy naopak s vlídnou tváří zkušeného starce a mudrce, na nás číhá naklonovaný v kýčovitě bibeloty na turisticky exponovaných místech. Pojmenovávají se po něm hotely a restaurace, pochoduje večerníčky, a když zlehka přestřelím, nechybí mnoho, aby zazářil v nějakém hollywoodském blockbustoru, v němž by do posledního muže vystřelil tlupu zlotřilých Trautenberků. Ranhojič z Krásné se naproti tomu dá pít jako limonáda či bylinný líkér a například spisovatel Štěpán Kučera jeho postavu použil v thrillerové historce ve svém souboru povídek *Jidáš byl uřon... a jiné příběhy*. Film o něm existuje též, i když trpí rozličnými neduhy amatérské filmařiny (divím se, že i v tomto případě až sem z losangeleské čtvrti ještě nedohlédli).

Jelikož poměrně nedávno se objevila nová vydání příběhů o Kittelovi, zpracovaná sudetoněmeckým spisovatelem Gustavem Leutelem nebo jabloneckým starostou za první republiky Karlem R. Fischerem (mnozí vzpomenu i knihy *Đáblův doktor* od Vladimíra Mikoláška),

jako lékařův kouzelný plášť může v hlavách poletovat otázka, proč publikace další? Tentokrát z dílny „ostřílené“ odbornice na problematiku lidových vyprávění českých i německých obyvatel nejen severo-

českého, ale i východočeského regionu, Evy Koudelkové s lakonickým titulem *Doktor Kittel* (Nakladatelství Bor, 2019). Jenže Koudelkové Kittel je jiný a v něčem unikátní – poprvé vedle sebe klade kompletní soubor lidových zkazek, pověstí, mýtů a legend, které si mezi sebou předávali němečtí obyvatelé Jablonecka. Autorka příběhy převypravuje za pomoci překladů Kateřiny Šidloové a podtrhuje

skvělými a k tématu naprosto pasujícími ilustracemi Petra Korunky.

Vzhledem k tomu, že jde o lidová vyprávění, folklór, má recenzent poněkud ztíženou práci. Tomuto typu literatury se totiž a priori nedá (možná se dá říci i nemělo) nic vytknout. Avšak určitá kritéria by tu jistě být měla. Třeba ta, zda by takto přetransformované historiky dokázaly uspět, obstát v tlumeném svitu petrolejové lampičky při černé hodině kdesi na samotě v chalupě za jizerskohorskou mačkárnou perli. Odpovídám rovnou – dokázaly a i dnes by mohly na tvářích především mladších posluchačů přičarovat pár záškubů okouzlení, soustředění i strachu. Jak již sama autorka v ediční poznámce v závěru knihy píše, texty nejsou stylisticky sjednocené, jelikož na nich Koudelková touží demonstrovat, jak diametrálně se mohou lišit v podání jednotlivých jejich zpracovatelů. Takže tu čtenář nalezne v sousedství jak krátké, jednoduché texty evokující spíše novinářskou svodku, tak i rozsáhlejší útvary na hranici beletrie. Řada kittelovských motivů se opakuje (létající plášť, údajné spolčení s ďáblem nebo tajemná kniha) a je zajímavé sledovat, jak je ten který německý autor zpracoval. Co přidal, nebo naopak ubral.

Velkou předností knihy je rozsáhlý poznámkový aparát. Každá pověst je tu rozebrána, dovídáme se o zdroji motivů v ní či o různých literárních zpracováních. A co je podstatné, ukazuje se, že přízviska jako „Dáblův doktor“ nebo „severočeský Faust“ si Kittel opravdu nezasloužil a mají vlastně poněkud hanlivě zabarvený nádech. Celé je to totiž příběh obrovské filantropie, lidskosti, nezměrné píle a odříkání.

Dalšími zajímavými texty v doprovodné výbavě publikace je například text o dobovém kontextu vzniku kittelovských pověstí anebo nádherná a melancholická vzpomínka folkloristky Dagmar Klímové na návštěvu Krásné na konci šedesátých let minulého století. Ta mimo jiné vyzdvihuje reálné jádro všech pověstí a to, že o stopě legendárního doktora se doposud můžeme na Krásné na vlastní oči přesvědčit.

*Skvělý je též krátký
slovníček dnes již pro
někoho zastaralých pojmů.
Možná, že už nejmladší
„selfičky odkojená“
generace netuší,
co je čeled', špejchar
či pacholek.*

Eva Koudelková si v samotném závěru své knihy přeje, aby byla k užítku všem zájemcům o regionální historii a lidová vyprávění, a dodává, že si ji do značené míry stále tajemná postava Jana Josefa Antonína Eleazara Kittela zaslouží. S posledním bezpochyby souhlasím. S tím prvním také.

Doktor Kittel je kniha, která alespoň u mě bude hodně ohmataná, jelikož se k ní budu neustále vracet, a s dávkou naivního optimismu věřím, že její hlavní hrdina by mohl okouzlit i lidi jím zatím nedotčené. A když ne, může zapojit své byliny, magické formulky i pár kouzel.

Básnické sbírky Josefa Kučery

Polykat peří, Pavel Mervart, 2019 / Nežádoucí účinky ticha, Pavel Mervart, 2020

V profesní kariéře patří Josef Kučera ke špičkovým odborníkům v oblasti ortodoncie a výčet jeho odborné publikační činnosti by byl velmi rozsáhlý. Jeho básnická tvorba je podstatně skromnější a donedávna byla roztroušená pouze po časopisech a sbornících. To už naštěstí neplatí, protože Josefu Kučerovi v uplynulých dvou letech vyšly hned dvě básnické sbírky.

Debut nese název *Polykat peří*. Kniha je tematicky rozdělena do čtyř oddílů. První obsahuje básně postihující atmosféru související s přírodními ději, druhý témata milostná, třetí je situován do konkrétních měst. Snaha vtisknout knize jakýsi řád je pochopitelná, ale zůstává otázkou, zda je zvolené členění šťastné, když do závěrečného oddílu musely být umístěny básně, pro které se žádné společné téma nalézt nepodařilo.

Z básní je patrné, že autor je lékař a s oblibou sahá po výrazech z medicínského prostředí („systolou deště“, „terminální dušnost“, „dysplastický černý sníh“). Nabízí se srovnání s jiným básníkem – lékařem, imunologem Miroslavem Holubem. Přestože by bylo možné nalézt jisté styčné plochy, poetikou i vyzněním se jejich básně liší. Holub je často až nepoeticky

úsporný, Kučera spíše jazykově opulentní; kde Holub z všední situace vytěží velké téma s filozofickým přesahem a potlačuje subjektivní vidění, setrvává obvykle Kučera u reflexivního lyrického obrazu.

Nežádoucí účinky ticha na debutovou sbírku tematicky navazují, opět se jedná o osobní reflexe a topograficky se opět pohybujeme převážně mezi Libercem a Prahou. Patrný je ovšem větší posun k civilnějšímu výrazu, autor už se nesnaží tak často odpalovat ohňostroj neotřelých slovních spojení a metafor, jako tomu bylo v některých starších textech, básně jsou sevřenější a vyzrálejší. I jazyk se pročistil, ubylo lékařských termínů, intenzivnějšího účinku je dosahováno jednoduššími prostředky.

Spojujícím prvkem většiny básní je tentokrát ticho, které, jak uvádí v anotaci nakladatel, „je na straně jedné symbolem klidu, prostoru pro vnitřní bilancování a reflexi, na straně druhé je však nevyhnutelně zdrojem možného neporozumění a napětí.“

Kvalita *Nežádoucích účinků ticha* nezůstala bez povšimnutí a sbírka získala cenu Kniha roku Libereckého kraje v kategorii Beletrie a poezie za rok 2020.

Vanilka nad stříbro

Nedávno jsem někde natrefil na internetový článek, který popisoval vzrůstající cenu vanilky. Nejvíce mne v něm zaujala informace, že kilogram této oblíbené příměsi do sladkých pochoutek, alkoholických nápojů, krémů či parfémů stojí více než stříbro.

V dnešní době memetiky a nekontrolované se šířících kultur není těžké si představit, že by tyto fermentované tobolek orchidejí rodu vanilovník ovládly svět například jako peníze.

Protože jsou dějiny nepředvídatelné, mohl by se za několik let klidně přihodit následující scénář: zaměstnanci by každý měsíc dostávali za svou práci několik pytlíčků vanilky, na každém rohu by bylo možné nalézt vanilomat, a přispět si tak něco na útratu do své vanilozenky, zlato nebo ropa by se na světových burzách staly nezajímavými komoditami, sefí národních bank by se podobaly spíš sýpkám a v restauraci byste jako spropitné číšníkovi přidali špetku aromatického koření. Samozřejmě, že by také ze světa zmizely všechny vanilkové zmrzliny, pudinky, likéry a jiné

lahůdky. Nikdo by přece neplýtl oběživem. V nadcházejícím období Vánoc věc nadmíru mrzutá. Na vánočních tabulích by chyběla jedna z nepostradatelných věcí, a sice vanilkové rohlíčky.

Život s vanilkou by byl možná mnohem sladší. Možná by ubylo nešvarů spojených s penězi, ale náš svět by se změnil. A třeba i tak zásadně, že by se proměnily naše hodnoty a normy. Není však zaručeno, a historie nám to dokazuje, že by to bylo k lepšímu. Proto se budu raději držet hodnot a norem současných, jelikož žádné jiné lepší nemám. I když s některými nesouhlasím, budu se snažit přemýšlet, kde osobně bych mohl přispět k jejich zlepšení nebo k jejich většímu dodržování. A na Štědrý den si k tomu dám vanilkový rohlíček.

Kdo nemá kořeny, je ztracený. Dvacet let Nakladatelství Bor

Každá společnost se pozná podle jedné ze svých nezbytností a tou je kultura. V samotné definici z latiny pocházejícího slova je ukryto ono podstatné, oč je třeba pečovat, co musíme pěstovat a co bez naší starostlivosti zahyne.

Neodmyslitelnou součástí kultury je jazyk, ať už v mluvené formě či v podobě písemně zaznamenaných textů. A právě v oblasti písemnictví jsou to různé vyprávěnky, pověsti, zachycené vzpomínky nebo paměti nastrádané mnoha generacemi, které nám dokazují, že pozornost k zachování kultury je upřena správným směrem.

O takzvané umělecké literatuře nebo literárněvědných pracích snad ani není potřeba psát. Liberec, a jak je patrné níže nejen ten, má to ohromné štěstí, že tuto důležitou péči o slovesnost má zosobněnu v paní dr. Evě Koudelkové, rodačce z Jiráskova kraje písmáků, která v Liberci před dvaceti lety založila Nakladatelství Bor.

Nakladatelství sice malé, ale do významu přesahující náš region, vzniklo na podzim roku 2000. Své jméno získalo po výrazné stolové hoře, jež dominuje Náchodsku – rodišti Evy Koudelkové. Bor, z dálky viditelný, jakoby symbolicky předznamenával, kam až na své bezmála čtvrtstoletí trvající cestě nakladatelství doputuje. Totiž, že nezanikne, nezapadne, že se nestane jen „obyčejným“ lo-

kálním nakladatelstvím, ale naopak, že postupem času zvětší svůj akční rádius, získá na významu, zkrátka bude vidět a bude pronikat kulturním životem hned několika regionů. Ostatně zřetelně to lze spatřit na nynější oblasti, kterou tematicky nebo autorsky pokrývá a která zahrnuje úctyhodné území mezi Ještědským hřbetem a Orlickými horami.

Historie Nakladatelství Bor se však dost možná začala psát mnohem dříve. Už od dětství byla Eva Koudelková velká čtenářka. V Hronově, kde vyrůstala a kde její rodina měla letité kořeny, na ni jistě působil Jiráskův odkaz i odkaz předků, tajných evangelíků, mezi nimiž bylo velmi rozšířené písmáctví. Někdejší rozmanitost prostých venkovských lidí, spisujících a hloubavých, je jedním z místních geniů loci, který se nutně musí vepsat do každého, kdo je ochotný přemýšlet o souvislostech. Již v druhé polovině devadesátých let proto začala Eva Koudelková psát a vydávat knihy, které naznačily její další směřování, a ač vydávané jinde, byly v podstatě prvními vlašťovkami pozdějšího Nakladatelství Bor. Za všechny jmenujme alespoň korespondenci Aloise Jiráska a hronovského evangelického kněze Josefa Šáry dokreslující leccos k Jiráskově kronice *U nás*.

V současné době čítá produkce nakladatelství přes dvě stovky titulů, které vycházejí v sedmi edičních řadách. Edice *Jazyky a texty* se věnuje lingvistické a literárněvědné problematice, edice *Res*

humanae pojímá tituly s filosofickou tematikou, edice *Balbín* je určena knihám historiografickým, edice *Odkaz* obsahuje méně známá díla známých autorů, eventuálně díla autorů zapomenutých, edice *Domov* je zaměřena na tituly zviditelňující a přibližující svůj region, do edice *Sappfo* spadají básnické tituly a v edici *Současná próza* spatřují světlo světa prozaické knihy žijících autorů. Je pochopitelné, že některé knihy by bylo možné zařadit do vícero edičních řad, že tu které začlenění nic o daném díle nevypovídá. Aby však bylo možné si o profilu nakladatelství udělat ten správný úsudek, uvedme několik významných publikací: v první řadě to jsou dvě rozsáhlá díla o duchu hor *Čtení o Krakonošovi* (2002) a *Krakonoš v literatuře* (2006), dále je to titul *Vlastenec, který nezapadl* (2017), připomínající dvojí jubileum věhlasného podkrkonošského písmáka Věnceslava Metelky z Pasek nad Jizerou, kniha vzpomínek liberecké Němky Isy Engelmann *Návrat pod zelenou střechu* (2004), reprezentativní publikace o historii liberecké textilky *Textilana v obrazech a datech* (2008), filosofické *Eseje o mechanice* (2009) Cyrila Höschla, význačná kniha o výrazné české menšině v polském Kladsku, hovořící kladským nářečím češtiny, *Čtení o Českém koutku* (2011), odborná práce Milana Exnera *Afekt, sen a skutečnost v díle F. M. Dostojevského* (2013), encyklopedické dílo o osobnostech kultury v Náchodě *Zanechali stopu...* (2013) nebo soubor lidových vyprávění o Faustovi Jizerských hor *Doktor Kittel* (2020). V neposlední řadě Nakladatelství Bor vydává rovněž knihy beletristické, ať už autorů spatřených s krajem (např. Ludvík Středa, Bohumil Nuska, Otto Hejnic, Jan Pikous), tak autorů

mladých, nezavedených, kteří tak vděčí za svůj umělecký růst a možnost publikování.

*I na úzkém výčtu
vydaných knih je zřejmé,
že nejen ryze české
Náchodsko, ale i dříve
převážně německé Liberecko
a Jablonecko včetně území
Jizerských hor, Krkonoš
a Orlických hor by nebyť
Nakladatelství Bor přišly
o velkou část své historie
a kulturního dědictví.*

Když uvážíme, že značný počet vydávaných děl je neziskový, že tak jako ve všech malých nakladatelstvích musí kompletní přípravu knih, běžnou agendu, ale i posuzování rukopisů, zařizování objednávek nebo rozvážení knih do knihkupectví zajišťovat a zvládnout majitel sám, tak je nepochybné, že na místním literárním životě má Eva Koudelková a její nakladatelství podíl skutečně lví. Bez jejího vynaloženého úsilí by pomyslná knihovnička severovýchodních Čech byla neutěšeně prázdná. Popřejme tedy Nakladatelství Bor i paní Evě Koudelkové do dalších let hodně sil, zajímavá inspirativní témata a spoustu potěšených čtenářů. Čtenářů, kteří hledají své kořeny anebo se jen tak toulají krajinou na stránkách vonících po tiskařské černi.

Za Mirkem Kováříkem Osobní vzpomínka na legendu

Měl jsem to štěstí se s Mirkem (jak se sám podepisoval) vidat při různých příležitostech. Poprvé jsme se setkali v sedmdesátých letech minulého století na literární soutěži Bieblovy Louny. V té době jsem ho znal jen jako osobitého recitátora poezie. Večer po všech oficiálních akcích jsme poseděli u vína a já se dozvěděl leccos podstatného o poezii.

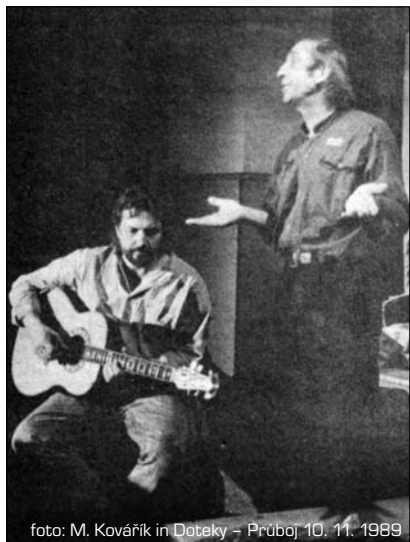

foto: M. Kovářík in Doteky – Průboj 10, 11. 1989

*Mirek Kovářík s Lubošem Andrštem
ve Varnsdorfu v r. 1989*

Zanedlouho mě pozval do svého legendárního pořadu pro mladou poezii *Zelené peří* v pražském klubu Rubín. Být čten Mirkem Kováříkem v Rubínu byla vytoužená meta nejen pro začínající poetry. Přivezl jsem mu dárek, který si velmi přál: výtisk beznadějně vyprodaného Kerouacova románu *Na cestě*.

Později Mirka zaujalo varnsdorfské Poetické studio Doteky, a tak dostalo neobvyklou příležitost vystoupit v Rubínu s ukázkami z mého pořadu *Láska mezi paneláky*. Právě tam vznikla jediná dochovaná nahrávka našeho souboru.

Byl jsem šťasten, že Mirek přijal pozvání k vystoupení právě ve varnsdorfských Dotecích. „V hodině dvanácté“ 27. října 1989 spolu s kytaristou Lubošem Andrštem představil varnsdorfskému publiku svůj pořad beatnické poezie *Dokud to trvá*. Odtud také pochází fotografie, kterou 10. listopadu 1989 zveřejnil deník Průboj. Ve Varnsdorfu Mirek Kovářík nebyl poprvé. Jezděl sem za uční a studenty, aby jim svým nezaměnitelným způsobem přibližoval moderní i klasickou poezii. Jeho objevné podání Máchova *Máje* v bluesovém rytmu je pro mnohé z nich nezapomenutelným zážitkem.

Po roce 1989 nás spojil zájem o Lužické Srby, kteří byli častým tématem našich telefonických rozhovorů. Kovářík Lužici propagoval zejména v rozhlase. Například v předvánočním ranním vysílání rozhlasové stanice Praha v rámci staletých kontaktů česko-lužickosrbských zdůraznil aktuální

aktivity severočeských měst – Varnsdorfu, Liberce a Chrastavy. K tomuto tématu se po několika letech vrátil obsáhlým článkem v Týdeníku Rozhlas, v němž zmínil historii lužickosrbského gymnázia v České Lípě, Varnsdorfu a Liberci. Lužickosrbskou poezii v českých překladech představil kupříkladu v rozhlasovém *Zeleném peří* nebo *Poetickém nokturnu*.

Nemohu uvěřit, že jsem se s Mirkem osobně setkal naposledy v roce 1994. Bylo to na prvním ročníku Hořovic Václava Hraběte. Jeho tehdejší podání Hrabětovy poezie z mé paměti čas nevymazal.

Recitátor, kulturní publicista, moderátor, vysokoškolský pedagog a neúnavný propagátor české poezie Miroslav Kovářík zemřel 4. března 2020.

Milan Hrabal

Varnsdorf, 4. března 2020 o půlnoci

NÉNIE

Za Mirkem Kováříkem

Vzpomínky se roztácejí
do plných obrátek
drhnou o smutek

to paměť drnčí v rytmu
hlasu
jehož mlčení
se nikdy nenaplní

kolem ohrad
se plouhají stíny:
mezi nimi
já

volám jeho jméno
a přitom jen zkouším
zachránit sebe

jako kdyby to bylo možné
jako kdyby
slova byla víc

a
poezie
byla tak snadná

jako narodit se
umřít

a už nic mezi

oSVĚTa

Eva Koudelková

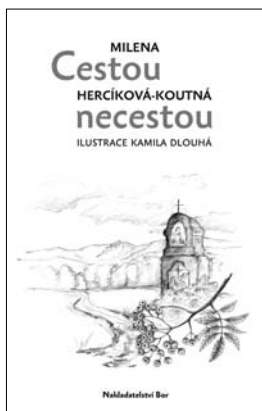
Nad knihou Mileny Hercíkové Cestou necestou

Dnes už emeritní učitelka v literárně-dramatickém oddělení Základní umělecké školy v Liberci Milena Hercíková je v místních kulturních kruzích zná-

má také jako básnička, navíc básnička poměrně produktivní, protože vydala už sedm sbírek.

Od té první z roku 2002, nazvané *Báseň roste s dítětem*, přes *Laskavec bez rozumu* (2003), *Dětem pro radost* (2010), *Báseň dospívá* (2010), *Dopisy synovi* (2010), *Strípky*

života (2015) až po poslední, pojmenovanou *Za láskou* (2019). Proto se tak trochu čekalo, že i její další titul, jež autorka nazvala *Cestou necestou* a svými ilustracemi doprovodila Kamila Dlouhá, bude obsahovat poezii. Ale není tomu tak, protože tato poněkud obtížně žánrově zařaditelná knížka má nejbližší k memoárům, ovšem netradičně pojatým, protože se v nich snoubí próza s veršem.

Je to knížka bilanční, v níž autorka jako by vede dialog se svými blízkými, jež ztratila, a tímto způsobem se snaží s jejich ztrátou vyrovnat. Není to však tak smutné čtení, jak by se dalo na základě řečeného očekávat, protože autorka svou osobní zpověď či vzpomínky na dávné bolesti vyvažuje reflexivními pa-

sážemi plnými vůní, barev a zvuků, ale především verši, jež jsou silně poznamenané zpěvností lidových písní. Není divu, Milena Hercíková s lidovými písněmi vyrostla, u nich doma na Moravě měl každý tu svoji. A tak jako v lidových písních, i v její knížce je střídavě smutno i veselo.

Její text se skládá z krátkých pasáží mapujících autorčin život od dětství na jižní Moravě, kde prožila s rodiči a dvěma bratry válku. Osvobození, pro většinu národa šťastné, už přineslo devítileté Mileně Hercíkové první ztráty. Ale také nové objevy, když tatínek rozhodl, že se musí žít dál, a radši jinde. Následovalo tedy stěhování na druhý konec republiky, do severních Čech. Ne hned do Liberce, ale do nedalekého Machnína, kde z dospívající Mileny vyrůstala velká čtenářka a později také začínající básnička. Své čtenářské i první autorské zážitky má spojené s okolními lesy a lukami. Příroda, a zvláště les, patřily vždy k jejím velkým láskám. Pak následovala studia, práce, kterou měla ráda, sňatek, narození syna. To vše už spojené s Libercem, který byl svědkem jejích největších bolestí, ale také radostí, které si vždycky dokázala nalézt, aby ty bolesti nebyly tak silné.

Paní Milena Hercíková je silná osobnost, nesmírně pozitivní, empatická a plná fantazie. To všechno lze z její knížky vyčíst, ponoříme-li se do ní trochu hlouběji než do běžného čtiva, což je třeba. Už jen proto, že to běžné čtivo není. Nabízí lásku, pochopení a pohlázení v těžkých chvílích. A to není vůbec málo.

Národ a jeho spisovatelka. Ohlédnutí za Rokem Boženy Němcové

Končí Rok Boženy Němcové, který v důsledku daných okolností neproběhl podle představ vyhlášovatelů, a nezbyvá než věřit, že veřejnost nebude připravena o žádnou z nerealizovaných aktivit. Ve Světliku jsem osobnost spisovatelky připomněla už na jaře a nyní se k ní vracím, abych připomněla, jak národ slavil významná výročí své spisovatelky v minulosti. Omezím se pouze na období samostatného státu, neboť v něm na rozdíl od předešlého státního útvaru spisovatelce přála i nejvyšší místa. Kvůli předem danému rozsahu článku to bude pravdě jen výběrově.

Významná němcovská jubilea byla odjakživa tři – narození, úmrtí, a také vydání *Babičky*, její stěžejní práce. Každé z nich se vždy slavilo oficiálními akcemi, ale hlavně se tato výročí stala příležitostmi pro vznik všemožných ohlasových děl tvůrců ze všech uměleckých oblastí, nejen literátů, ale i dramatiků, hudebníků, a samozřejmě výtvarníků; málokdo inspiroval k vytvoření tolika kreseb, maleb a plastik.

Zvýšený zájem umělců o Boženu Němcovou (dále BN) nebyl spojen jen s konkrétními roky, na něž tato výročí připadla, například první dílo k stému výročí narození vzniklo ještě za první světové války, v roce 1916. Tehdy byla složena první životopisná opera o BN s názvem *Vznešené srdce* od Otakara Zítka, autora hudby i libreta. Přesně po 100 letech od spisovatelčina narození, 4. února 1920, se v panteonu Národního muzea konala oslava za účasti významných představitelů veřejného a politického života: dvou ministrů, předsedy parlamentu, členů diplomatického sboru i hodnostářů akademické obce

*Pamětní deska Boženy Němcové
od Quida Kociana na Barunčině škole*

a různých spolků. Slavnost zahájil Antal Stašek, přednášku o jubilatec měl literární historik Albert Pražák. Z následného referátu v Lidových novinách ale vyplývá, že akce se příliš nevyvedla s ohledem na počet návštěvníků. V sále prý byla obsazena jen čtvrtina sedadel a účastníků bylo údajně „méně než mramorových soch“, přestože organizátoři rozeslali pět set pozvánek. Nejdůležitějším hostem

měla být dcera oslavenkyně, tehdy 78letá Dora, která už léta žila v Jičíně. Ta přijela do Prahy s předstihem a ubytovala se u příbuzných, avšak 26. ledna ji ranila mrtvice. Byla převezena do vinohradské nemocnice, kam za ní chodily návštěvy s gratulacemi k jubileu její matky. Dva dny po onom výročí zemřela a 10. února byla pochována do matčina hrobu na Slavíně.

Obrovský zájem o osobnost BN nastal v době Protektorátu, zvláště roku 1940, při příležitosti 120. výročí jejího narození. Tehdy vyhlásila pražská Společnost Boženy Němcové, založená r. 1933, celonárodní soutěž na návrh jejího pomníku v Praze. Reagovalo na ni se svými návrhy 77 sochařů, nejvíce v historii našeho sochařství. V témže roce vyšlo 34 knižních vydání *Babičky* a režisér František Čáp natočil první filmovou zvukovou verzi této prózy s Terezií Brzkovou v titulní roli; vyšly dvě významné básnické sbírky, Halasova *Naše paní Božena Němcová* a Seifertův *Vějíř Boženy Němcové*, a také literární studie *Božena Němcová bojující* od Julia Fučíka; v Městském komorním divadle v Praze měla premiéru divadelní hra Franka Tetauera *Život není sen* a Dělnické knihkupectví v Praze připravilo výstavu *Božena Němcová a její nejbásničtější dílo Babička*. Další umělecká díla spojená s BN pak vznikala po celou dobu okupace. Patří sem i parodie *Babička*, vycházející od ledna do března 1944 na pokračování v č. 1, 2, a 3 Zpravodaje tělocvičné jednoty československé bombardovací perutě ve Velké Británii. V recesistickém textu přijede militantní babička na Staré bělidlo v tanku typu Sherman a její působení v Ratibořicích končí nedobře, když

zapalovačem nešťastnou náhodou vyhodí do vzduchu Staré bělidlo.

Pomník Boženy Němcové od Marie Uchytlové u muzea v České Skalici

A výročí úmrtí BN v roce 1862? První velká reakce přišla po šedesáti letech, r. 1922. Tehdy bylo v Ratibořicích odhaleno sousoší *Babička s dětmi* od sochaře Otto Gutfreunda a architekta Pavla Janáka, a také vyšla knižní studie Zdeňka Nejedlého *Božena Němcová a Ratibořické údolí*. Stoleté výročí se slavilo velkoryse: UNESCO vyhlásilo rok 1962 za Rok Boženy Němcové, Československá pošta vydala příležitostnou poštovní známku, vyšla *Bibliografie Boženy Němcové* od Miroslava Laiskeho, přinášející v relativní úplnosti soupis díla BN a výběr literatury o ní, a také jedna z nejvýznamnějších monografií, *Božena Němcová* od Mojmíra Otruby, jež mj. připomíná ohlas Němcové u 24 českých spisovatelů (její první

monografie vyšla už v roce 1889, napsal ji Josef Hanuš a nazval *Božena Němcová v životě a spisech*); dále vyšel text životopisného pásma od Jindřicha Honzla, nazvaného *Svatby. Dramatická montáž díla a života Boženy Němcové*; měl premiéru životopisný film Otakara Vávry podle scénáře Františka Pavlíčka *Horoucí srdce* s Jiřinou Švorcovou v roli spisovatelky; v České Skalici otevřeli rekonstruované Muzeum BN a zpřístupnili tzv. Barunčinu školu; pořádaly se výstavy, divadelní představení, léčivý pramen v Bacúchu na Horehroní, kde se Němcová léčila, dostal jméno Pramen Boženy Němcové; jubilantčino jméno získalo také Městské divadlo ve Františkových Lázních. Různorodých aktivit byly desítky.

Rok 2020 nezustal pozadu, i když, jak bylo naznačeno, mnohé aktivity musely být zrušeny nebo odloženy (např. premiéra baletu *Sedmero krkavců* v divadle F. X. Šaldy v Liberci či nová inscenace opery o BN *Jsem kněžna bláznů* na Smetanově Litomyšli). Nejvíce akcí se logicky soustředilo na Českoskalicko, kde jich bylo v plánu 26, uvedme ale jen některé s celostátním dosahem. Je to hraný televizní dokument *Božena Němcová* režisérky Lenky Wimmerové podle scénáře Hany Włodarczykové a Martiny Komárkové v titulní roli s Annou Geislerovou, jejíž mladší podobu vytvořila Anna Kameníková (první film o BN byla rovněž televizní *Božena Němcová* z r. 1961 v režii Evy M. Bergerové podle scénáře Jiřího Frieda); Česká národní banka v Praze vydala pamětní stříbrnou dvousetkorunu; v nakladatelství MOBA v Brně vyšla románová fikce *Prodloužená sonáta života Boženy Němcové* od Anny Strnadové; PNP v Praze uspořádal pásmo

přednášek; v Genealogických a heraldických listech č. 1/2020 byla otištěna studie *Barunka Panklová – Božena Němcová – část I. – Její původ a dětství*. Autoři Pavel Hnízdil a Tomáš Daněk nabídli na základě výzkumu ve vídeňských archívech nový pohled na okolnosti narození BN, a tím mj. rozmetali hypotézy o jejím šlechtickém původu; publicista Stanislav Motl uvedl v cyklu České televize *Osudové lásky* 2. část, nazvanou *Zamilovaná paní Betty*, o vztahu BN a básníka V. B. Nebeského (ten mimochodem napsal v letech 1843 až 1845 pět básní, v nichž BN oslavoval, a svůj hold završil r. 1847 cyklem

Václav Bolemlr Nebeský

13 lyrických básní *Pomník*); v Moravském zemském muzeu v Brně se konala premiéra muzikálu *O statečném kováři* od Petra Ulrycha, autora hudby i písňových textů.

Boženu Němcovou zná většina národa jako autorku *Babičky* a některých po-

hádek, už méně se obecně ví o tom, že psala také povídky. Její další literární práce zůstávají stranou pozornosti. Z jejího osobního života žijí v širším povědomí díky časté publicitě neshody s manželem a leckdo zřejmě zaslechl i o jejích nešťastných únicích do náručí jiných mužů. Její úchvatnou korespondenci, v níž lze mj. najít i vysvětlení motivací jejích činů, jimiž se tolik vymykala dobovým konvencím, četl jen málokdo. Přes to všechno se nestala jen jedním z jmen v literárních slovnících. Naopak, její památka je stále živá, o čemž svědčí i anketa České televize z r. 2005 Největší Čech, kde se jako jediná žena umístila v první desítce, a o tři roky později další anketa téže instituce, nazvaná Kniha mého srdce, kde její *Babička* získala 2. místo za Jirotkovým *Saturninem*. K *Babičce* se vrátíme v samostatném textu v příštím čísle.

Navzdory širokému ohlasu, jež dosvědčily zmíněné ankety, si troufnu tvrdit, že její obraz je v širším povědomí

našeho národa plochý a okleštěný. Ví se jen málo o jejích politických a emancipačních aktivitách, o jejím sociálním citění, vlasteneckém uvědomování, jež se v ní probouzelo až díky manželství s Josefem Němcem a po setkání s pražskou vlasteneckou společností, o jejích v mnoha ohledech moderních názorech na společenské problémy, o osobní statečnosti, čestnosti a upřímnosti, o svobodomyšlnosti i o mimořádných literárních schopnostech, jež jsou pozoruhodné, když si uvědomíme, že se jí nedostalo žádného zvláštního vzdělání – ve všem, co ve svém psaní zúročila, byla samouk. Jistě, měla svoje chyby, ale kdo je nemá, a ty její byly mnohonásobně převáženy pozitivními stránkami její osobnosti. Proto tolik vynikla nad dobový průměr a nepřestala být ani v našem století jednou z největších žen, které vzešly z našeho národa.

Bibliografické údaje použité v textu vycházejí z materiálů dr. Jiřího Uhlíře.

Jablonecké zboží Marie Hübnerové

Na stěně v kanceláři ředitele jablonecké městské knihovny visí obraz. Obraz ženy, která má ve tváři vepsané četné životní tragédie, ale i nemalé literární úspěchy. Oči malíře Karla Wenzela Bernta je na něm zpodobněna místní básnířka Marie Hübnerová.

Marie se narodila do staré jablonecké rodiny v květnu roku 1867. Jejím otcem byl malíř porcelánu Johann Posselt, matkou Klara Hemrichová. V necelých devatenácti letech se provdala za truhláře

Antona Hübnera. Manželství však trvalo pouhých čtrnáct let, její manžel zemřel ve věku třiceti devíti let na tuberkulózu plic. I tak se jim během jejich společného života narodilo sedm dětí, dospělosti

se ale dožily pouze tři. Přestože vysoká úmrtnost dětí nebyla v té době nic výjimečného, pokaždé jejich smrt zanechala hlubokou jizvu na duších obou rodičů. Možná to mělo vliv na Mariino další životní směřování, zcela určitě to ovlivnilo její pozdější literární tvorbu.

Marie Hübnerová

Po smrti manžela se začala více zapojovat do kulturního a politického života města, byla jednou z prvních žen, které se nebály veřejně vystupovat. Jablonecké ženy se podobně jako muži sdružovaly do nejrůznějších zájmových spolků. Jedním z nich byl Spolek žen v domácnosti (Hausfrauenverein). Jako jeho členka pomáhala Marie spolu s ostatními zlepšovat situaci matek a dětí, zaměstnaných žen i žen v domácnosti. Většina z nich, a to bez rozdílu národnosti, si

velmi dobře uvědomovala svoji situaci, skutečnost, že i ženy v domácnosti mají svoje postavení, jsou součástí společnosti a mají právo rozhodovat o veřejném dění ve svých obcích a městech. Marie byla aktivní i v dalších spolcích a komisích, v letech 1919–1923 byla dokonce po jedno volební období členkou městského zastupitelstva.

Marie měla to štěstí, že žila v době, kdy Jablonec zažíval období prosperity. Ve městě působila řada významných a osvícených osobností, místní literáti zde vytvářeli svá díla, nejednou se městem i regionem inspirovali. Ale jedno prvenství patří právě Marii. Byla první básnířkou, která skládala básně v místním německém nářečí paurisch. Její prvotina vyšla v roce 1908, sbírku vydala vlastním nákladem a nazvala ji *Polní kvítí (Feldblumen)*. Je plná velmi osobních veršů, které jsou poznamenány jejími zážitky nebo se přímo dotýkají rodného kraje. Už jen jejich názvy – *Jablonecký noční život*, *Dnešní Jablonečané*, *Smržovka*, *Suchý jeřáb* či *Výhled z Císařské výšiny* – lákají k nahlédnutí. Ač by to čtenář možná neočekával, hrál určitý význam v její tvorbě i humor, což dokázala na přednáškovém večeru, který se konal v rámci regionálně zaměřené výstavy Jizerskohorský týden domácí kultury a práce (Isergebirgswochen für heimische Kultur und Arbeit) na přelomu července a srpna roku 1922. Údajně to byla právě ona, kdo nejvíce zaujal diváky, a to s příběhem *Uličník (Lumpst)*, jenž doslova „vyvolal salvy smíchu a volání po přídavku“.

Její další básnická sbírka *Jablonecké zboží (Gablitzer Wore)* se stala ve své době řečeno dnešní terminologií bestsellerem.

První svazek vyšel v roce 1913, další dva následovaly v letech 1920 a 1927. Jsou to opět básně inspirované regionem – *Vánoční obrázky z Jizerských hor, Jablonecká písnička, Nový jablonecký vzorek, My ženy z Jizerských hor*. Její další básně už vyšly pouze v časopisech a novinách, stejně tak nebyly vydány knižně ani její divadelní hry *V těžkých časech (In schwerer Zeit)* a *Ideály (Ideale)*.

V létě roku 1936 Marie vážně onemocněla, a proto se Německý místní vzdělávací výbor (Deutscher Ortsbildungsausschuss) společně s již zmíněným Spolkem žen v domácnosti rozhodl uspořádat slavnostní večer k jejím sedmdesátým naro-

zeninám v předstihu, už počátkem října 1936. Oslavy se ale kvůli nemoci toho dne i tak účastnit nemohla. V následujících týdnech se naštěstí její zdravotní stav zlepšil natolik, že se mohla v průběhu následujícího roku zapojit do řady akcí, na kterých recitovala svoje básně nebo přednášela příspěvky. Dne 29. května 1938 se ještě stihla účastnit voleb do městského zastupitelstva, nadcházela sobota 4. června, v předvečer svatodušních svátků, se ale její životní pouť uzavřela. Krátce poté vyšel výběr básní z obou jejích předchozích sbírek *Můj domov je stále bezký (Meine Heimacht ös immer schiene)*. Jako uznání za její tvorbu i přínos městu.

Marie Hübnerová

JABLONECKÝ NOČNÍ ŽIVOT

Noc si vzala černou blůzku,
knoflíky má ze skla hvězd.
Jen strážný jde na obchůzku
jak poslední věrozvěst.

Tiše šumí voda v Nise,
někde v dále štěká pes.
Až v hospodách rozední se,
nejhloub bude do kapes.

Kostelní věž nedaleká
spustí zvony dvanáctkrát.
A hodina duchů leká
chodce, co má život rád.

Sotva hlahol zvonů dozní,
hned se ozve jiná věc.
Zaskřípění temně pozdní,
jako kdyby spadla klec.

Dvě postavy zahalené
vychází z domovních vrat.
Jaká síla je ven žene,
že nemyslí na návrat?

Jsou to duše lidí hříchu,
které činí pokání?
Které bloudí v nočním tichu
do ranního klekání?

Jsou to vize náboženské,
co mi vězí pod víčky?
Ba ne, jsou to jenom ženské –
chtějí šetřit za svíčky.

*Báseň Marie Hübnerové Gablonzer
Nachtleben přeložila Jitka Nosková,
zveršoval Štěpán Kučera.*

Milada Burešová + Jakub Šulc

Čtvrté duo Světloňošů rozžehlo své pochodně. Tentokrát se palivo do nich v podobě veršů lije na území Libereckého kraje, a jak se již stalo obyčejem, jeden Světloňoš je žena a v závěsu za ní míří jasně do prostoru muž. Své básně dobrovolně svěřili na pitevní stůl pod mé skalpely Milada Burešová z Lomnice nad Popelkou a Liberečan Jakub Šulc. Na první rychlou dobrou oba autory, ne zcela nejmladší, ale ani ne z cca střední a starší generace, pojí motivy, které rýžují v lesích, vodách či na stránkách.

Básně Milady Burešové pocházející z chystané debutové sbírky *Duha noci* na prvotní pohled křičí láskou k širému světu, po níž básnička pátrá i v těch lomozem lidského pinožení nejzanesenějších, sebenepatrnějších skulinách. Obrací listy stromů, dlaně, pohazení čeká od mlhy i měsíce. Je tu též cítit láska mateřská. Když už k lyrickému subjektu nutně musí přijít bolest, žal či úzkost, ten si z něj bere ponaučení a ověncen zkušeností rozdává jakési návody, recepty, jak si z okolí vybrat z rozličných nabídek ty lepší, nebo, chcete-li, ty obsahující menší zla. Některé básně hraničí až s naivními říkankami, ale někdy klamou tělem a sdělení v nich je hlubší, než je ihned patrné. Ve sbírce ovšem stojí i texty, jež zůstávají již za touto hranicí a trpí prázdnotou, ač různě „načarčaným“. Ve verších mě také mrzí přítomnost nejomšelejších rýmových dvojic jako je nebe/tebe, sen/den nebo svět/květ. Jistě se najdou čtenáři, kteří od poezie očekávají jiný náhled na bytí a sbírku odhodí jako příliš plochou, ale já dodávám: tenhle postoj, jež autorka nabízí, přeci není a priori vůbec sestný a špatný, jen ho více zbavit klišé. Z *Duhů noci* vybírám tři kusy.

Ačkoliv texty Jakuba Šulce nepocházejí z vydané sbírky, také je zaslal pojmenované pod zastřešující titul, který zní: *Černá hora*. A v atmosféře básní jsou hory až mrazivým dechem cítit. Jsou to hory z různých staletí (a ty se mezi sebou prolínají) i bezčasy, které dokáží zvítězit za pomoci živlů nad člověkem. Nad samotářem i ztracencem, jenž se při cestě jimi mění v pouhý malý, vyhlazený, žulový kamínek, po němž šlapali lidé, kteří se tudy již z nejrůznějších důvodů procházet nemohou.

*Zatímco
Burešová hledá
za vším spíše
paprsky optimismu,
Šulc doluje z temných
lesů převážně
smutek.*

Řada básní udeří silnou pointou, v některých je ovšem sem tam lehký závan jakési pózy, kterou často trpí autoři

z bývalých Sudet, již toto území neustále obrací do různých úhlů, až z něj vytřesou všechnu magii. Přesto je Šulc poutník, kterého určitě stojí za to mlčky následovat do krajin, kde může čekat poznání

i rozčarování. Předepisují z básníka dvě delší dávky.

Toť prozatím vše! Pokud chcete svěřit pod nůž i vaši tvorbu, napište lékaři na *trdla.martin@gmail.com*.

Milada Burešová

.....

Jakub Šulc

.....

III.

Když jsme byli malí
a moc jsme se vyptávali,
měla máma asi pravdu,
i když jsme to nechápali,
že je konec na začátku
a začátek na konci.

IV.

Každý listopad umře hodně lidí
a taky se hodně lidí narodí,
a proto je na každém,
co vidí a co nevidí,
a jestli je z toho šťastnej,
anebo z toho marodí.

V.

Když slunce ještě nezapadlo
a měsíc už vychází,
nemusíš mít aspoň pocit,
že o něco přicházíš.

CESTY

Cesty jdou, hvozd mlčí
na konci světa nový začátek

Na rozcestí křížek, v rašelině tma
pod modříny boží dopuštění

Jsou cesty, které nikde nekončí
zůstanou třet uprostřed blat

I tak je dobré o nich vědět
projít si alespoň některou z nich

Alespoň jednou muset se vrátit
a pak
nepolevit

VČELY NEVONÍ

Včely nevoní,
a ptáci nejsou slyšet,
množství spadaného jehličí
neurčí ti
počet otevřených dní,
kdy mohls,
avšak nekonal,
kdy ještě v tobě byla síla,
již jsi promarnil.
Na to zajdeme,
nejvíce na to!

Harmonické estetično D. Smetanové

Denisu Smetanovou jsem poznal vlastně mnohem dřív, než jsem se s ní osobně setkal. Přesněji řečeno, mohl jsem nahlédnout do kousku její umělecké duše.

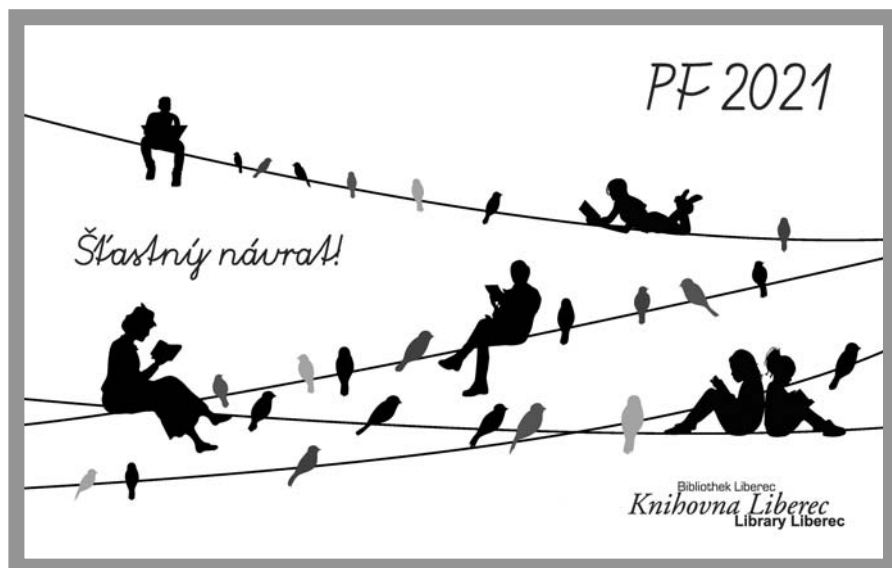

Když jsem seděl s šálkem kávy v jedné z libereckých kaváren, když jsem promíchal wasabi se sójovou omáčkou v asijské restauraci nedaleko radnice nebo když jsem čekal, až se v peci řádně rozpečou čtyři druhy sýrů v útulné pizzerii pod nemocnicí. Všem těmto vnitřním prostorům, a také mnohým dalším nejen v Liberci, totiž vdechla osobitou podobu právě Denisa Smetanová. Liberecká interiérová designérka, výtvarnice a pedagožka na poli estetiky.

Denisa byla už jako malé děvče tak nějak přirozeně napojena na uměleckou stránku věcí. Rozhodující okolností v jejím kreativním životě byla nejen „skvělá kantorka výtvarné výchovy na základní škole“, ale také „tvůrčí energie spolužáků na střední umělecké škole, osobnosti profesorů na fakultě a důvěra rodičů“. Pořádně hou-

ževnatý vztah k umění měl tedy pevné základy a mohl být dále rozvíjen. Největším impulsem však pro ni byla možnost osobně se seznámit s Jiřím Georgem Dokoupilem, klíčovou osobností tzv. *Mülheimer Freiheit*, malířské skupiny německých neoexpresionistů. „Plnost a bohatství postmoderní malby se mi dostaly pod kůži a zahnízdily se tam jako spící had, který se nyní rozmotává.“

Po absolvování dějin umění a výtvarné pedagogiky na Karlově univerzitě se Denisa Smetanová prakticky ihned vrhla do autorské i pedagogické práce. Přes rozličné pozice, jako byl designer nebo odborný asistent na katedře oděvního návrhářství, se dostala až ke své současné aktivitě. V březnu roku 2020 zakládá eponymní design studio, které navazuje na dřívější projekt stejného charakteru. V něm se snaží soukromým i komerčním prostorům „ve hře plné napětí vtisknout harmonický souzvuk“ zejména podle japonského konceptu Fukinsei. Také samozřejmě stále vyučuje, na turnovském gymnáziu či na katedře designu liberecké Technické univerzity, nebo vede odborné semináře a lektorské workshopy. A maluje a fotografuje, hlavně na svých fotovýpravách po Asii. Její činorodost je jednoduše obdivuhodná. Možná je syce na ideou, že umění může směřovat k více cílům zároveň a tím může rozšířit „pozitivní impakt na širokou veřejnost“. V podání Denisy Smetanové tomu tak rozhodně je.

Také v novém roce pro vás připravujeme **ONLINE** pořady, které se budou vysílat na **YouTube** kanále Krajské vědecké knihovny v Liberci. Sledujte náš web a sociální síť.

TEŠÍME SE NA VÁS

LITERÁRNÍ TOULKY EVROPOU
s Vladimírou Hamalovou

středa
20. 1. 2021
BĚLORUSKO

Srdčně Vás zveme na zimní setkání s oblíbenými knížkami.

PŘEDNÁŠKU SLEDUJTE v 17.00 hod.
ONLINE
▶ YouTube

Krajská vědecká knihovna v Liberci
www.kvkli.cz

Zinkovi chlanci
Světlana Alexijevičová

BY

NAMIBIE

Barvená pouštní krajina s největšími dunami na světě, národní parky s množstvím zvěře, druhý největší kaňon světa Fish river, nejstarší květiny na světě, ohromné baobaby a skalní města. Atlantský oceán a kolonie lachtanů a tučňáků. Opuštěné diamantové doly. Více umocněno etnickou pestrostí – původní etnika Himbú a Hererú a jejich zvláštnosti. Země, která nadchne a překvapí.

knihovnici a přátelé knihovny cestují

host:
Radka Tkáčiková
průvodkyně, cestovatelka, fotografka

26. 1. 2021 / 17.00 hodin
ONLINE
▶ YouTube

Přednášku sledujte online: na YouTube kanále Krajské vědecké knihovny v Liberci

Více na www.kvkli.cz

Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK)

library@kvkli.cz

www.kvkli.cz

Liberecký autorský kruh (LAK)

e-mail: spoleklak@email.cz

<https://www.facebook.com/spolekLAK>

https://www.instagram.com/spolek_lak/

<https://www.youtube.com/channel/UCZ8PATEcVmQb7cwGjSIYVnw>

ISSN 1214 - 2751

Bibliothek Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec

*Vedle vrcholků krkonošských a jizerských objevila se v Čechách
Mnozí odvážlivci, když se octli na počátku velikolepého měsíce června.*

Pamatuji to jako dnes, až od té doby uplynula třetina století. V zámku bylo práce a běhu o překot.

*Blázniviny se rozsévají
Sem, knihomilče, knihu zvláštní ždáš-li mítí!*

Who's there? Stanu se menším a ještě menším, až budu nejmenším na celém světě. Nothing is there.

Die Welt ist alles, was da ist.

A me, mamó, adarig džav, so me tuke adaj mukha.